Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

היינט 10 זייטען

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 296 | לאדז, מאנטאג, י"ח טבת תרצ"ה | צוועלפטער יאהרגאנג | Łódź, Poniedziałek, 24 Grudnia 1934 r. | № 296

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

אינטערנאציאנאלער גארניזאן

געפינט זיך שוין אין פולען קאמפלעט אין סאארבריקען

עס ווערט שוין געהעצט געגען יודען...

סאארבריקען, 23. (ספ. טעל.) היינט ביי טאג איז אנגעקומען קיין סאארבריקען דער צווייטער באטאליאן פון די איטאליענישע גרענאדירען אונטער דער אנפיהרונג פון גענ. פראסקא.

דער קאנטינגענט פון'ם אינטערנאציאנאלען מיליטער איז איצט אין פולען קאמפלעט, און צאהלט 3,300 מאן.

עס איז מעגליך, אז ער וועט נאך פערפולקומט ווערען דורך עטליכע ענגלישע אפיצירען.

די אנוועזענהייט פון דער גרויסער צאהל מיליטער־לייט אין פערשידענע מונדירען האט לחלוטין געענדערט דעם אויסזעהען און די גאסען־בעוועגונג אין סאארבריקען. צוליב'ן מיליטער האט זיך אויך שטארק בעלעבט דער האנדעל.

דער פערבאט אויסצוהענגען פאהנער, פלאקאטען און אגיטאציע־טראנספאראנטען, ווי אויך דאס פערטיילען פון פלוג־בלעטער גילט אויף ווייטער.

סאארבריקען, 23. (יט"א טעלעגראפיש) די נאציס אין סאאר־געביט פרובען פאר יעדען פרייז צו בעאיינפלוסען די אינטערנאציאנאלע גארניזאנען, וועלכע געפינען זיך אין פלעביסציט־געביט.

צו אלע זעלנער און אפיצירען ווערט ארייגגעשיקט אגיטאציע מאטעריאל און אנטי יודישע אויפרופען.

אלע מיטגלידער פון ענגלישען גארניזאן האבען בעקומען בראשורען און אויפרופען וועגען דעם פארוואס היטלער פערפאלגט יודען.

די קאמאנדירען פון די גארניזאנען האבען קאנפיסקירט דאס אגיטאציע־מאטעריאל און פיהרען אן אויספארשונג ווער דער העצט.

איינגעפאלען א בריק אין איטאליען

רוים, 23 (ספ. טעל.)

פון פיזא איז מען מודיע, אז די גרויסע בריק, וואס האט זיך דארט געבויט איבער'ן טייך ארנא, און וועלכע מ'האט שוין געהאלטען ביים פערענדיגען, איז היינט ביינאכט מיט א מורא'דיגען קלאפ איינגעפאלען.

קיין קרבנות אין מענשען זענען נישטא.

דעם גענ. גורעצקי'ס בריף

צו די פראנצויזישע סאמבאטאנטען

פאריז, 23 (ספ. טעל.)

"לא רעווי העבדאמאדער" פערעפענטליכט אויף א הויפט־ארט דעם פולען בריף פון גענ. גורעצקי צו די געוועז. פראנצויזישע קאמבאטאנטען. פאר'ן בריף איז דא א הקדמה פון גיבא'ן, אין וועלכער דער אויטאר שטרייכט אונטער די נויטיגקייט ארויסצוווייזען מצד דער פראנצויזישער עפענט־ליכער מיינונג מעהר זין פאר דער פוילישער פאליטיק.

כמעט אלע צייטונגען ציטירען דעם גענ. גורעצקי'ס בריף.

א געהיימנישפולער איינברוך

אין דעם רייכסוועהר־מיניסטעריום?

ווין, 23 (ספ. טעל.)

פון בערלין איז מען מודיע, אז דארט קורסירען פער'עקשנטע קלאנגען וועגען דעם, אז דארט איז ענטדעקט געווארען א געהיימנישפולער איינברוך אינ'ם בנין פונ'ם רייכסוועהר מיניסטעריום.

עס ווערט זעהר פיל גערעדט וועגען ארעסטען.

אנ'אעראפלאן מיט 7 פאסאזשירען

איז ארונטערגעפאלען אויפ'ן ים

מאזאטלאן־מעקסיקא, 23 (ספ. טעל.) אנ'אעראפלאן, וועלכער איז ארויסגעפלויגען פון מאזאטלאן קיין לא־פאז, קאליפארניען, און וועלכער האט געפיהרט 7 פאסאזשירען, איז ארונטערגעפאלען אין אקעאן. לעת עתה האט דאס ארומזוכען דעם אעראפלאן נישט געבראכט קיין שום רעזולטאט.

לאס־אנזשעלעס, 23 (ספ. טעל.)

אנ'אמעריקאנער לופט־פליהער האט בעמערקט אויפ'ן אקעאן שווימען אנ'אעראפלאן מיט 5 פערזאן, וואס זענען געזעסען אויף זיינע פליגלען.

לויט דער מיינונג פונ'ם לופט־פליהער, וועט זיך דער אעראפלאן קאנען האלטען אויפ'ן וואסער נאך איין טאג — און דאס, אויב דער ים וועט זיין רוהיג. דערזעלבער לופטפליהער איז זיך משער, אז דאס איז דער אעראפלאן, וועלכער איז ארויסגעפלויגען פון מאזאלטאן.

ארבייטס־סכסוכים אין א"י

בעפרייט פון שטראף 15 יודישע ארבייטער פון כפר־סבא

ירושלים, (יט"א) דער יפו'ער בריטישער פרידענס ריכטער קאמאנדאר באדולי האט בעפרייט 15 יודישע ארבייטער, וואס זענען ארעסטירט געווארען פאר פיקעטירען א פרדס אין כפר סבא. דער ריכטער האט איינגעפונען, אז אין דעם פאל איז עס נישט געווען קיין "שטרייט אויפן גרונד פון ראסע, רעליגיע אדער שטראף", נאר א ווירטשאפטליכער סכסוך. די פערזאמעלטע ארבייטער האבען נישט געמאכט קיין פרוב צו שטערען די רוה, געברויכען געוואלד, אדער פעראונמעגליכען די ארבייט, נאר זענען גיכער געקומען צו בעשפרעכען די מעגליכקייט פון געבען זיי בעשעפטיגונג. עס איז דעריבער נישטא קיין גרונד, צוליב וועלכען די אנגעקלאגטע זאלען פערמשפט ווערען.

מיט צוויי טאג פאר דעם דאזיגען פראצעס האט קאמאנדאר באדילי געהאט פערמשפט 21 אנדערע יודישע ארבייטער פון כפר־סבא צו 8 פונט געלד־שטראף יעדען פאר פיקעטירען דעם פרדס פון א געוויסען כהן.

אויך אין דעם פאל מיט די 15 יודישע ארבייטער האט זיך עס געהאנדעלט וועגען דעם זעלבען פרדס. כהן האט געהאט גערופען פאליציי צו די ארבייטער, צווישען וועלכע עס האבען זיך געפינען 4 פרויען, בעהויפטענדיג, אז זיי זענען בעקומען מיט "שלעכטע" כוונות.

יודישע עמיגראנטען־הילפס־ארבייט אין טריעסט

טריעסט (יט"א) דער פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור, וועלכער האט אנטיילגענומען אין דער פייערונג ביים אראפלאזען אויף די וואסערען די נייע פוילישע טראנסאטלאנטישע שיף "פילסודסקי", האט בעזוכט אויך די וויכטיגסטע יודישע אינסטיטוציע, דאס יודישע עמיגראנטען־הויז אין טריעסט. דאס עמיגראנטען־הויז וואס איז בערעכענט אויף העכער 100 עמיגראנטען איז גוט איינגעריכטעט און מאכט א בעפרידיגענדיגען איינדרוק.

דאס עמיגראנטען־הויז ווערט אויסגעהאלטען געמיינזאם דורך דער יודישער עמיגראנטען־הילף־געזעלשאפט און דעם פאלעסטינער־אמט אין טריעסט. דער לייטער פון דעם עמיגראנטען־הויז האט ערקלערט דעם יט"א־פארשטעהער, אז אין פערגאנגענעם יאהר האבען דורך טריעסט אויסגעוואנדערט קיין ארץ־ישראל קרוב 24,000 עולים, וועלכע עס איז געלונגען צו געוואהרען טראגען די מאטעריעלע שוועריגקייטען אנ'ענטשפרעכענדע הילף אוי אונטערשטיצונג.

א'ן משך פון יאהר 1934 האט דורך דעם יודישען עמיגראנטען־הויז אדורך 4,000 יודישע פליטים פון דייטשלאנד, וועלכע האבען אויסגעוואנדערט קיין ארץ־ישראל.

היינט צו טאג געפינען זיך אין דעם יודישען עמיגראנטען־הויז 5 יודישע יונגעלייט פון ווארשע, וועלכע האבען דורכגעמאכט די רייזע פון פוילען קיין טריעסט אויף ראווער'ן און ווארטען איצט אויף סערטיפיקאטען קיין א"י.

אין טריעסט איז אויך פאראן א צאהל פוילישע יודען אהן די נויטיגע דאקומענטען, וועלכע האבען נישט די מעגליכקייט אויסצוואנדערן קיין א"י און געפינען זיך אין א שווערער לאגע.

נישט ווייט פון עמיגראנטען־הויז אין טריעסט געפינט זיך אויך א שול פאר יודישע קינדער, אין וועלכער עס לערנען זיך 50 יודישע קינדער. די למודים ווערען געפיהרט אויף איטאליעניש.

קארעספאנדענטין פון י.ט.א.

איז געצוואונגען געווארען ארויסצופאהרען פון דייטשלאנד

בערלין, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

די קארעספאנדענטין פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור, יוליע צאהן, אנ'אמעריקאנער בירגערין, איז געצוואונגען געווארען צו פערלאזען דייטשלאנד.

זי איז כסדר שיקאנירט געווארען דורך פאליציי און געהיים־אגענטען.

בעזונדערס איז זי געווען בעדראהט אלס פרוי, און זי איז געשטאנען פאר ערנסטע געפאהרען מצד איהרע פערפאלגער.

איצט איז זי געצוואונגען געווארען צו פערלאזען דייטשלאנד.

דריי נייע יודישע קאלאניעס

גרינדען עלזאסער יודען אין סיריען ביי דער גרעניץ פון ארץ־ישראל

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

די סירישע פרעסע טיילט מיט, אז א גרופע עלזאסער יודען האבען געקויפט 12 טויזענד דונאם ערד אין סיריען אויף דער סאמער ארץ־ישראל גרעניץ. דארט זאלען געגרינדעט ווערען 3 יודישע קאלאניעס.

15 יודישע ארגאניזאציעס אין אמעריקא

בעשלאסען אנטיילצונעהמען אין יודישען קאנגרעס

ניו־יארק, 23 (יט"א טעלעגראפיש).

15 יודישע ארגאניזאציעס האבען בעשלאסען אנטיילצונעהמען אין די וואהלען צום אמעריקאנער יודישען קאנגרעס, וועלכער קומט פאר אין חודש אפריל.

דער אמעריקאנער יודישער קאמיטעט און דער נאציאנאל ראט פון יודישע פרויען האט בעשלאסען נישט אנטיילצונעהמען אין קאנגרעס.

בלוטיגער קאנפליקט נעבען נהלל

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).

2 אראבער זענען ארעסטירט געווארען נעבען נהלל, בעת א קאנפליקט, וועלכער איז אויסגעבראכען, ווען יודישע ארבייטער האבען גע־פרובט צו פערהאקערן באדען, וועלכער געהערט צום קרן קימת.

בעת דעם ענטשטאנענעם געשלעג זענען פערוואונדעט געווארען די צוויי יודישע ארבייטער יהודה טעפטעל און משה דאוואן.

אמנעסטיע אין עסטרייך

ס'ווערט אבער געווארענט פאר אן ארויסרופען נייע אומרוהען

וויען, 29 (ספ. טעל.)

דער פרעזידענט מיקלאש האט היינט פער עפענטליכט א ברייטע פאליטישע אמנעסטיע. אויפן יסוד פון וועלכער עס ווערט אפגעשטעלט די שטראף אויספארשונג געגען 2,000 מאן, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין דער פעברואר רעוואלוציע. א סברא, אז נאך ערב ניי יאהר זאלען ליקווידירט ווערען אלע שטראף פראצעסען, וואס זענען פערבונדען מיט די פעברואר געשעהענישען. חוץ מזה זאל יעדעס יאהר, ארויסגעגעבען ווערען אנ'אמנעסטיע פאר שוין פערמשפטע. צום ערשטען מאל איז די דאזיגע אמנעסטיע אויך חל אויף פאליטישע ארעסטאנטען (170 מאן).

אין דעם אפיציעלען קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט געמאלדען וועגען די בעפרייאונגען, ווערט אבער גלייכצייטיג אנגעקינדיגט, אז עס וועלען ווי צום הארבסטען בעשטראפט ווערען די אלע, וואס וועלען פרובען ווידער ארויסרופען אומרוהען אין לאנד.

וויען, 23 (ספ. טעל.)

דעם געריכט אין גראץ האט היינט פער משפט צום טויט דורך אויפהענגען 2 נאציאנאל סאציאליסטען פון געמשפטע 7, וועלכע האבען געשמוגעלט אויפרייס מאטעריאלען פון דייטשלאנד קיין עסטרייך.

די איבריגע 4 האבען בעקומען אורטיילען פון 6 ביז 10 יאהר שווערע טורמע.

אלוועלטליכער קויהלען=קארטעל

א דאנק דעם פוילישען קויהלען-דעמפינג אין ענגלאנד

מאסקווע, 23 (ספ. טעל.)

די צייטשריפט „זא אינדוסטריאליזאציע" שטרייכט אונטער מיט אנערקענונג דעם סוקצעס פון פוילען אין דעם נישט גלייכען קויהלען-קאמף מיט ענגלאנד, דערקלערענדיג, אז ענגלאנד איז געצוואונגען געווארען איינצוגיין אויף א קאמפראמיס מחמת דעם, וואס דער פוילישער קויהלען-דעמפינג נעהמט איין אלץ נייע אפזאץ=מערק אפילו — ענגלישע גופא.

די צייטשריפט זעהט מער, אז דער ענגליש פוילישער הסכם וועט העלפען צו שאפען אנ'אל וועלטליכען קויהלען-קארטעל.

יאפאן האט געקינדיגט דעם ים=טראקטאט

לאנדאן, 23 (ספ. טעל.)

ווי די רייטער אגענטור איז מודיע פון טאקיא, האט דער אויסערן מיניסטער כיראטא ארויס געשיקט דעם יאפאנישען אמבאסאדאר אין וואשינגטאן א טעלעגראמע, אין וועלכער עס ווערט מיטגעטיילט וועגען דעם קינדיגען דורך יאפאן דעם יאפאנישען פלאט טראקטאט.

בעקאנטער יודיש=דייטשער

קליינקונסט-ארטיסט בעגאנגען זעלבסטמארד

בערלין, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

דער בעקאנטער דיכטער און ארטיסט פון דער קליין=קונסט ביהנע ווילי שטיינבערג איז צוליב נויט בעגאנגען זעלבסטמארד.

פאר איהם, אלס נישט ארישער איז נישט געווען קיין ארט אויף קיין שום ביהנע.

משנה מקום — משנה מזל

א פראפעסאר מגולגל געווארען פון בערלין קיין טעהעראן

בערלין, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

דער געוועזענער פראפעסאר פון דער טעכנישער הויכשול, פראפ. האאז איז אנגאזשירט געווארען אויף א קאטעדרע אין טעהעראן. פון דייטשלאנד האט מען איהם כידוע ארויסגעטריבען.

Dr. med.
R.Zalcwasser
כירורג
ציגעל=גאס 19, טעל. 125-17
נעמט אן פון 1–2 און פון 4–6 נאכמ.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אווענד.
זונטאג פון 9–1 פארמיטאג.

אויגען-קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

38 ארב. אקופירן די פריוואט-וואוינונג פון א יוד. פאבריקאנט

ער האט זיי נישט אויסגעצאהלט דעם לוין — זענען זיי אוועק צו איהם אין שטוב און זיצען דארט

די אינטערווענץ פון ארבייטס-אינספעקטאר האט נישט געהאלפען

(2) אין לאדז אויף שרודמיעיסקא 43-45 געפינט זיך א לוין-וועבעריי פון די 2 שותפים (אפשר—לצרה) בעריל שיכווארג און יעקב אדעלפאנג, אין וועלכער עס ארבייטען 38 ארבייטער.

משמעות, אז קיין גאלדענע גליקען האבען נישט די דאזיגע 2 פאבריקאנטען (ווי שטאלץ עס קלינגט דאס ווארט — פאבריקאנט !) זענען שולדיג די ארבייטער, ארבייטס-לוין אנ'ערך פאר 6 חדשים...

איצט, אין שייכות מיט'ן אנקומענדיגען יום-טוב, זענען שהערנעכטען שבת, די ארבייטער געקומען אין דער פאבריק, אז מ'זאל זיי אויסצאהלען וואס עס קומט זיי פאר דער גאנצער צייט.

ווי איבעראשט זענען זיי אבער געווארען, ווען מ'האט זיי אנגעבאטען יעדערען בסך הכל — פון 3 ביז 5 זלאטעס...

די ארבייטער זענען געווארען אויסער זיך, און צוגעשטאנען צו זייערע ברויטגעבער מיט טענות, אז דאס איז פאר זיי קנאפ, אז פון אזעלכע געלטער קאן מען קיין יום טוב נישט מאכען, אז צום הונגערן קאן עס נישט סטייען, אבער די „פאבריקאנטען" האבען זיי געענטפערט, אז זיי קאנען זיי נישט העלפען, זיי האבען אליין נישט...

שיכווארג איז אפילו „געגאנגען ווייטער" אין זיין ענטפער — ער האט פראסט פשוט גענומען און איז אוועק צו זיך אהיים אויף קילינסקיע'א 36-38...

האבען די ארבייטער געזעהן, אז מיט גוטען העלפט נישט, אז עס בלייבט זיי אויס צו רעדען צו דער וואנט — האבען זיי אלע גענומען, אט ווי זיי גייען און שטייען, און זענען נאכגעגאנגען שיכווארגן, צו איהם אהיים, אין דער פריוואט-וואוינונג.

געקומען אלע אהין, זיך אויסגעזעצט אויף די בענקלעך, אויף די טישען, אויף די פאדלאגעס — און רוהיג און קאנאקניסעל...

זענען אזוי געזעסען און געהאלטען אין איין ווארטען, ער זאל זיי אויסצאהלען, וואס עס קומט זיי, און שיכווארג האט ארומגעשפרייזט פון ווינקעל צו ווינקעל, פון וואנט צו וואנט...

די ביידע צדדים האבען קיין ברירה נישט געהאט, ווי נאר, אזויצוואגען, זיצען אויפ'ן ברעג פון ים און ווארטען אויף בעסערע צייטען...

אז עס איז צוגעפאלען די נאכט — איז שיכווארג אריין אין שלאפצימער און זיך אוועקגעלייגט שלאפען (ס'הייסט אזוי — שלאפען! אויף אלע יודישע שונאים געזאגט — אזא שלאפען!) און די 38 ארבייטער ווידער האבען זיך אנגעלעהנט, וואו ווער עס האט געקאנט, און קיין איינער האט נישט פערלאזט די וואוינונג — ווארום וואס זאלען זיי גיין קריגען אויף יום טוב?..

איינע, אנ'ארבייטערין איז אפילו נישט גוט געווארען פאר אשוואכונג, פאר פשוט'ען הונגער, האט מען ארויסגערופען פאגאטאוויע, וועלכע האט זי ווי-נישט-איז אפגעמונטערט און אפגעפיהרט זי אהיים...

געבליבען זענען דאך אין דער וואוינונג 38 — די 37 ארבייטער און 1 „פאבריקאנט"...

ביני לביני האט זיך וועגען דעם גאנצען ענין דערוויסט פאליציי און דער ארבייטס-אינספעקטאריאט, [illegible] פון ביידע [illegible] האט מען געשיקט שלוחים צו ליקווידירען דעם ענין, אבער — ס'האט געהאלפען ווי א טויטען באנקעס.

ס'האט נישט געהאלפען, וואס פונ'ם ארבייטס-אינספעקטאריאט האט מען פייערליך צוגעזאגט, אז שיכווארג וועט על פי דין כדבעי בעשטראפט ווערען, אז עס דראהט איהם פאר דער מעשה צו בעצאהלען א שטראף 3,000 זלאטעס אדער 3 חדשים צו זיצען — אדער גאר, אז דער גורל וועט זיין לייטזעליג — ביידע גוטע זאכען צוזאמען, ד. ה. אי גיין זיצען אי צאהלען...

עס האט גארנישט געהאלפען — אבער לחלוטין גארנישט !

האט די מאכט געטון איהרס — זי האט צונויפגעשטעלט סיי שיכווארגן סיי אדעלפאנגען הארבע פראטאקאלען, און די ארבייטער — בעת מיר שרייבען — אט די שורות געפינען זיך נאך אין שיכווארגס פריוואט וואוינונג און ריהרען זיך פון א-ארט נישט.

פון פראטאקאלען וועלען זיי קיין יום טוב נישט מאכען...

א טרויעריגע מעשה — די מעשה דער אמת'ער צייכען פון דער צייט !

פאר גאלד,
בריליאנטען
בריזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr. J. Lubicz
כירורג און ארטאפעד
פאלודניאווא 9
טעל. 183-17
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
A. Witonski
הארץ און לונגען-קראנקהייטען
ציגעל=גאס 20 טעל. 102-77
עמפאנגס=שעה'ן פון 6–8 אווענד.

מ דעם פלוצלונגען מיטגעפיהל דריקען
יר אוים דעם שווער-גע טראפענעם
ירוויספאטער ר' אבוש שניידער
בנם-ובתם צוליב טויט פון זייער אונ-
פערגעסליכער פרוי און מוטער
פייגע נ"ע
זייט אלע געטרעסט מיט המקום ינחם
אתכם בתוך שארי אבילי ציון וירושלים
נחום, לייטשע ווינשטיין.

פיזיקאליש = טעראפּישער גאבינעט
ביי „לינת הצדק"
איז מעשיג טעגליך פון 11—1 פארמיטאג און פון 4—6 נאכמ. און געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעצ.
ערמעסיגטע פרייזען. דיאטערמיע 2 זל. עלעקטרישע בעדער 1.50 זל. סאלוקס 1.50, קווארץ-לאמפען 75 גר. פאר אונבעמיטעלטע הנחה-פרייזן
די נאכט-פאנאמאוויע ביי „לינת הצדק" פיהרט איבער קראנקע אין שפּארט און אויסער דער שטאדט.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1.30—2.30 מיטאג און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 פארמיטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעמשניצע-פרייזן פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

אויערען, נאז און האלז
קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z.Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 11–1 און פון 5–8 אוונט.

צו דער אויפמערקזאמקייט
פון מיינע ג' קונדשאפט !
מיט'ן היינטיגען טאג טרעט איך ארויס
פון שותפות מיט ה' בוים און גלייכצייטיג מעלד איך, אז איך טראג איבער מיין
דרוקעריי
אויף
צעגעלניאנא 8
וועלכע וועט געפיהרט ווערען אונטער מיין פערזענליכער אויפזיכט. עס איז איבריג צוצוגעבען, דאס אלס לאנג-יעהריגער פאכמאן, וועט די ארבייט ערשטקלאסיג אויסגעפיהרט ווערען.
מיט אכטונג
ש. מ. בראמבערג,
צעגעלניאנא 8.

בעקאנטמאכונג.

דער סוחרים=פעראיין פון „לעבענס=מיטעל=בראנזשע"

אויף לאדזער וואיעוואדזטווע, אין לאדז, פל. קאשצעלני 4 מאכט בעקאנט, אז מיטוואך, דעם 26-טען דעצעמבער ד.י. 12 א זייגער פארמ. ביי יעדע צאהל מיטגלידער (לויט § 25 סטאטוט) קומט פאר אין פעראיינס לאקאל פל. קאשצעלני 4

די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג

צו וועלכער ס'ווערט איינגעלאדען די פעראיינס מיטגלידער.

טאג-ארדנונג: 1) וואהלען פון א פארזיצענדען און 2 אסעסארען, 2) פארלעזען דעם טעטיגקייטס=בעריכט און קאסע בעשטאנד, 3) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויפ'ן יאהר 1935, 4) וואהלען פון א פערוואלטונג, קאנדידאטען, רעוו. קאמיסיע און שידס געריכט, 5) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: לויט § 13 פון סטאטוט האבען וואהל-רעכט נור די מיטגלידער, וועלכע האבען רעגולירט דעם [illegible] מיטגלידס-ביטראג, בכדי צו געבען די מעגליכקייט אלע מיטג[illegible] אנטיילצונעהמען אין דער פערזאמלונג, דארפען זיי רעגולירען ד[illegible] מיטגלידס-ביטראג ביז'ן 25. דעצעמבער ד. י. 9 אין אווענד אין פעראיינס-סעקרעטאריאט.

די פערוואלטונג.

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון
רעשטען
אויף פאלטענס און אנציגער
פון די בעסטע ביליצער און טאמאשאווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל. בעקומט מען נאר ביי
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09
געדענקט. פראנט 2 שטאק.
געדענקט, פראנט 2 שטאק.
געדענקט, פראנט 2 שטאק.

אטוואצק
קלימאטישע וואלד=סטאציע
7.50 זל. טעגליך
Sanatorjum
D-ra med. W. PRZYGODY
לונגען - אפטיילונג: ס'ווערען געהיילט לונגען-קראנקע לויט די נייעסטע מעטאדען.
כירורגישע אפטיילונג: ווערען געמאכט: אדמע, איבערברעכונג פון פערוואקסונגען, דורכשניידען פונ'ם נערוו א. ז. וו.
ספעציעלער פאוויליאן: ריטשאלט-פרייזען צוגע-פאסט צו דער איצטיגער קריזיס-צייט נעמען ארום: פולע אויסהאלטונג, מעדיצין, אויפזיכט, רענטגען, אנאליזען א"א
כשר'ע קיך! געשמאקע כשר'ע קיך.
פאר רעקאנוואלעסצענטען זארגפעליגע אויפזיכט.

די ערשטע אויז פערשיקונגען

פון די 15 זינאָוויעוו-לײט איז מאסקווע

זינאָוויעוו און קאמעניעוו — פערשיקט

מאָסקווע, 23. (ספ. טעל.) דעם 16. ד. ח. ווי עס מעלדעט איצט די „טאסס"-אַגענטור, האָבען די אָרגאַנען פון פאָלקס-קאָמיסאַריאַט אַרעסטירט אין מאָסקווע, אין שייכות מיט'ן אַטענטאַט אויף קיראָוו, אַ רייהע מע-זאַבען, וואס געהערען צו דער געווע. זינאָוויעוו-גרופּע, ווי: סאַראָוו'ן, קוקלינען, פיוויליאָוויטשען, באַקאַיעוון, וואודינען, זאַלוצקי'ן, גערטשאַנינען, בולאַק'ן, גערטיק'ן, יעוודאָקימאָוו'ן, קאַמענעוו'ן, פיאַדראָוו'ן קאַסטינען און סאַפאַראָוו'ן.

מאסקווע, 23. (ספ. טעל.) די ידיעה וועגען דעם צורעכנען פון די 15 ליטער'ס פון דער געוועזענער זינאָוויעוו-אָפּאָזיציע, צוזאַמען מיט'ן פערשיקען 7 פון צווישען זיי מיט זינאָוויעוו'ן און קאַמענעוו'ן אין דער שפּיץ, האָט די פּרעסע אָפּגעדרוקט אויף די לעצטע זייטען.

אורטיילענדיג פון'ם קאָמוניקאַט האָבען די אַלטע זינאָוויעוויסטען זיך נישט באַטייליגט אין דער טעראָריסטישער פערשווערונג, אָבער וואַרשיינליך, אַלס מאָראַליש-פעראַנטוואָרטליכע פאַר די בעשול-דיגטע זענען די בעשטראָפט געוואָרען דורך אַדמיניסטראַטיווער פערשיקונג.

אויף די פילע אַרבייטער-פערזאַמלונגען ווערען אָנגענומען רעזאָלוציעס, אין וועלכע עס ווערט געפאָדערט אַמשט-ענגסטען צו בעשטראָפען די פערשווערער. אַזאַ שטעלונג בעהמט אויך די גאַנצע פּרעסע.

ענטדעקט א טראָצקיסטיש-נאַציאָנאַליסטישען בלאָק

מאָסקווע, 23. (ספ. טעל.) אין שייכות מיט'ן ענטדעקען אַ טראָצקיסטיש-נאַציאָנאַליסטישען בלאָק אינ'ם דניעפּראָפּעטראָווסקער אוניווערזיטעט, זענען אָנגעווענדעט געוואָרען בנוגע דער לאָקאַלער פּאַרטיי מאַכט פערשידענע רעפּרעסיעס פאַר פּאָליטישער בלינדקייט, און עס זענען בעזייטיגט געוואָרען פון זייערע אַמטען דער דאָרטיגער טוער.

אין ראָסטאָוו האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז אין דער דאָרטיגער לאַנדווירטשאַפט-אַקאַדעמיע פלעגט שפּרייטן אַ טראָצקיסטישע פּראָפּאַגאַנדע דער פּראָפעסאָר וואָלאָדימיראָוו.

א כוח לאנג צו לעבען...

מאָסקווע, 23 (ספ. טעל.)

אין דער געגענד פון סוכום אויף קאַווקאַז איז געשטאָרבען דער פויער כאַפּאַדיאַ קיוט, 152 יאָהר אַלט.

דער דעפיציט פון דער אויטאָ-מאָביל-פירמע „סיטראָען"

פּאַריז, 23 (ספ. טעל.)

לויט'ן „לע מאַטען", האָט זיך דער באַלאַנס פון דער פירמע „סיטראָען" אויפ'ן 30 סעפּטעמבער ה. י. פעסטגעשטעלט אזוי: פּאַסיוו—1,134,509,615 פראַנק, אַקטיוו — 1,994,968,190 פראַנק, אזוי אז דער דעפיציט האָט אויסגעמאַכט אַנ'ערך 139 מיליאָן פראַנק.

א באהן-קאַטאַסטראָפע אויפ'ן טאַרנאָווער וואָגזאַל

טאַרנאָוו, 23 (טעלעפאָניש)

אויף אַ פּערזאָנען-צוג, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן וואָגזאַל איז אַרויף אַ פראַכט-צוג. 4 וואַגאָנען פונם פּאַסאַזשיר-צוג זענען שטאַרק בעשעדיגט געוואָרען. 2 פראַכט-וואַגאָנען זענען צושמעטערט געוואָרען.

קיין אומגליק מיט קיין מענשען איז נישט געווען.

רעוויזיאָניסטישע פּעטיציע-קאַמפּאַניע

איז נעכטען געעפענט געוואָרען אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, 23 (יט"אַ טעלעגראַפיש)

אויף אַ גרויסער פערזאַמלונג האָט זשאַבאָטינסקי היינט געעפענט די רעוויזיאָניסטישע פּעטיציע-קאַמפּאַניע אין ענגלאַנד. זשאַבאָטינסקי האָט ערקלערט, אַז די צווייטע פּעטיציע-בעוועגונג וועט זיך אָנהויבען אין מערץ 1935.

פאַרשטעהענדע רעוויזיאָניסטישע וועלט-קאָנפערענץ איז קראָקע

פּאַריז (יט"אַ) דער לייטער פון אָרגאַניזאַציאָנס דעפּאַרטאַמענט פון רעוויזיאָניסטישען וועלט פערבאַנד, מיטגליד פון עקזעקוטיוו קאָמיטעט ד"ר י. האָפמאַן האָט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאַרשטעהנדער וועלט קאָנפערענץ פון ברית הצה"ר אין קראָקע, ערטיילט דער יט"א פאָלגענדע אויפקלערונגען:

די 6-טע וועלט קאָנפערענץ פון דער רעוויזיאָניסטישער אוניאָן וועט זיכער פערוואַנדעלט ווע-רען אין אַ וויכטיג געשעהעניש אין לעבען פון ציוניזם. אין משך פון די לעצטע צוויי יאָהר איז אונזער בעוועגונג זעהר אויסגעוואַקסען. דער ברית הצה"ר שטעלט מיט זיך איצט פאָר אַ שטאַרקער נאַציאָנאַלען פאַקטאָר, דער פערבאַנד צעהלט איצט בערך 150 טויזענד דיסציפּלינירטע מיטגלידער אין 40 לענדער. עס האָבען זיך אויך פערמעהרט די רעוויזיאָניסטישע אָפּצווייגונגען, וואָס פערמאָגען — אויסער די אַלגעמיינע פּאָליטישע צילען, וואָס זענען געמיינזאַם פאַר דער גאַנצער בעוועגונג — אויך ספּעציעלע אויפגאַבען. דער ברית החייל, דער ברית ישורון, דער ברית עבודה מנורה און די רעוויזיאָניסטישע סטודענטען אָרגאַניזאַציעס האָבען מיט זייער ענטשטעהונג געשאַפען נישט בלויז נייע אידעען, נאָר אויך נייע קרייזען, וועלכע זענען פריהער געשטאַנען ווייט פון ציוניזם בכלל און פון רעוויזיאָניזם בפרט. די דאָזיגע אַלע גרופּען וועלען זיין פערטרעטען אויף דער נעכסטער וועלט קאָנפערענץ דורך זייערע דעלעגאַטען, צום ערשטען מאָל אויסגעוועהלט, דורך געהיימע, דירעקטע און פּראָפּאָרציאָנעלע וואַהלען.

די וועלט קאָנפערענץ וועט אַזוי אַרום פאַרשטעלען מיט זיך אַ ברייט אָפּשפּיגלונג פון די רעוויזיאָניסטישע כוחות.

דאָס פּראָגראַם פון דער קאָנפערענץ נעמט אַרום די וויכטיגסטע פּראָבלעמען פון ציוניסטישען לעבען: ווירטשאַפט און פינאַנץ פּראָבלעמען פון אונזער אויפבוי, אָרגאַניזאַציאָנעלע פּראָבלעמען פון ברית הצה"ר. פראַגען, וואָס זענען פערבונדען מיט די געמיינזאַמע בעציהונגען צווישען ברית הצה"ר מיט די אַנדערע ציוניסטישע פּאַרטייען און מיט אַלגעמיין יודישע אָרגאַניזאַציעס. פראַגען, וואָס זענען פערבונדען מיט דער ערציהונג פון אונזער יוגענד, הכשרה און עליה, קולטור פּראָבלעמען, פּרעסע און פּראָפּאַגאַנדע. די בעהאַנדלונג פון די אַלע פּראָבלעמען וועט אויספילען די אַרבייט פון דער קאָנפערענץ אויף איהר פּלענום און קאָמיסיעס. ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט וועט געשענקט ווערען די פראַגע וועגען דער נאַציאָנאַלער אַרבייטער בעוועגונג אין ארץ ישראל — דאָס איז די ערשטע וועלט קאָנפערענץ זייט דער גרינ-דונג פון דער נאַציאָנאַלער הסתדרות.

די וויכטיגקייט פון דער זעקסטער וועלט קאָנפערענץ ווערט בעזונדערס בולט, ווען מען נעמט אין בעטראַכט, אַז דאָס איז די ערשטע וועלט קאָנפערענץ נאָך „קאַטאָוויץ". וואָס איז אַ סימבאָל פון אַנ'ערנסטען עטאַפּ אין אונזער בעווע-גונג. ביז „קאַטאָוויץ" האָט אין דער פּאָליטיק פון די פריהערדיגע רעוויזיאָניסטישע עקזעקוטיוועס דאָמינירט דער אויסדריקליכער און כמעט אויס-שליסליכער ווילען געזונד צו מאַכען די אַלגעמיין ציוניסטישע וועלט אָרגאַניזאַציע.

נאָך קאַטאָוויץ אָבער האָט זיך דער עקזע-קוטיוו קאָמיטעט געשטעלט די אויפגאַבע צו שטאַר-קען און ענטוויקלען דעם פערבאַנד אַלס אַנ'אומ-אָבהענגיגע אָרגאַניזאַציע מיט אַ זעלבסטשטענדיגער טעטיגקייט אויף דעם פּאָליטישען, עקאָנאָמישען און אָרגאַניזאַציאָנעלען געביט. די וועלט-קאָנפערענץ וועט דאַרפען בעהאַנדלען און אָבשאַצען די אַקציעס, וואָס זענען אונטערגענומען געוואָרען דורכ'ן איצ-טיגען עקזעקוטיוו קאָמיטעט, זיך וועגען זיי אַרויס-צוזאָגען און אָנצומערקען די ווייטערדיגע ריכט-ליניען פאַר דער צוקונפטיגער טעטיגקייט. די וועלט קאָנפערענץ וועט דאַרפען די דורכן עקזע-קוטיוו קאָמיטעט אָנגעהויבענע פּרובען און טע-טיגקייט — בעיקר אויפ'ן פּאָליטישען געביט — פער-וואַנדלען אין אַ סיסטעם.

גלייכצייטיג מיט דער וועלט קאָנפערענץ, וועט אין קראָקע אָפּגעהאַלטען ווערען דער צווי-טער וועלט כנוס פון בית"ר. דאָס איז דאָס ער-שטע מאָל, ווען די וועלט קאָנפערענץ פון ביידע אָרגאַניזאַציעס ווערען אָבגעהאַלטען גלייכצייטיג, וואָס איז אַ זעהר גוטער סימן וועגען דער ענגער צוזאַמענאַרבייט פון ביידע אָרגאַניזאַציעס.

אויך דער קרן תל חי, דער פינאַנץ אינסטי-טוט פון דער נאַציאָנאַלער אַרבייטער בעוועגונג, רופט צונויף זיין בעראַטונג. אין וועלכער עס וועלען זיך בעטייליגען די אַקטיווסטע עסקנים פון דעם דאָזיגען פאָנד פון פערשידענע לענדער צוזאַמען מיט'ן צענטראַל דירעקטאָריום, וועמען עס האָט זיך איינגעגעבען גרונדזעצליך צו רע-פאָרמירען די אַרבייט פון פאָנד און איבערצושיקען קיין א"י בעדייטענדע געלד סכומים. די קרן תל חי בעראַטונג וועט האָבען די אויפגאַבע אויסצו-געפינען נייע געלד-קוואַלען, אַ דאַנק וועלכע עס זאָל געשאַפען ווערען די מעגליכקייט צו רעאַלי-זירען אַלע ריזיגע אויפגאַבען. וואָס שטעהען פאַר'ן קרן תל חי, אין דער ערשטער רייהע ווי געהעריג אונטערצושטיצען די אינסטיטוציעס פון דער נאַציאָנאַלער הסתדרות. די דאָזיגע בעראַטונג וועט אויך דאַרפען פעסטשטעלען די בעציהונגען פון קרן-תל-חי אַלס אומפּאַרטייאישער פינאַנץ אינסטיטוט צו פערשידענע ציוניסטישע מוסדות און צו דעם אויספיהר אָרגאַן פון דער נאַציאָ-נאַלער אַרבייטער אָרגאַניזאַציע.

חוץ די אויסגערעכענטע קאָנפערענצען וועלען פאָרקומען בעראַטונגען פון די איבעריגע רעווי-זיאָניסטישע אָבצווייגונגען און גרופּען: ברית החייל, ברית ישורון, רעוויזיאָניסטישע פרויען אָרגאַני-זאַציע, פערבאַנד פון שטאַט-ציוניסטישע אַקאַדע-מיקער „יבוה ויורפת", ברית עבודה מנורה, מסדה, נורדיה א. א.

די פאָרבערייטונגען צו דער וועלט קאָנפע-רענץ זענען זעהר אינטענסיווע. אין איינינגע לענ-דער טראָגען די וואַהלען אַ לעבהאַפטען כאַראַק-טער, ווייל עס זענען אַרויסגעשטעלט געוואָרען פערשידענע ליסטעס מצד די מעסיגע רעוויזיאָ-ניסטען און מצד די ראַדיקאַלע. פון איינינגע לענ-דער גרייטען זיך צו קומען צו דער קאָנפערענץ נישט בלויז דעלעגאַטען, נאָר אויך צאָהלרייכע געסט, וואָס אָרגאַניזירען זיך אין געזעלשאַפטס רייזען. עס איז צו האָפען, אז צאָהלרייכע געסט פון פערשידענע לענדער וועלען בייוואוינען די רעוויזיאָניסטישע וועלט קאָנפערענץ, וואָס עס וועט שאַפען די נויטיגע אַטמאָספער.

Dr. H.Rakowski

אינערליכע קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

האָט זיך איבערגעצויגען פון זאַוואַדזקאַ 8 אויף טראַוגוטאַ 5, טעל. 137-34.

DR. MED. H.LUBICZ

פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.

צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 אָווענד זונטאַג און יום-טוב פון 9—11 בייטאָג.

און יו"ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרט-זאַל.

Dr. med.

B. Robinson

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

Piotrkowska 10, tel. 131-86

נעמט אָן פון 2—4 נאָכמ. און פון 6—9 אָוו.

רעפּרעזענטאַנץ-טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" ציגעל-גאַס 27 טעל. 112-25.

דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

היינט מאָנטאַג ווערט נישט געשפּילט.

מאָרגען, דינסטאַג — 3 פאָרשטעלונגען.

גאַסטשפּילען פון דער איינציגער פּלאַם-פייערדיגער קאַסקאַדנער סובּרעטין

רעגינאַ צוקער

מאָרגען, דינסטאַג, 4.30 נאָכמיטאָג

גרויסע הנחה- און פאָלקס-פאָרשטעלונג

אַלע בילעטען איז פּאַרטער — 1 זל.

„דאָס חזנ'דל"

רעגינאַ צוקער אין דער הויפּטראָלע „דאָס חזנ'דל"

מאָרגען, דינסטאַג, 7.30 (האַלב 8) אָוונט גרויסע איינהייטס פאָרשטעלונג

אַלע בילעטען איז פּאַרטער 1 זל. פּרעמיערע!

משה ליפּמאַנ'ס אויפפיהרונג פון דעם שפּאַנענדען לעבענס בילד

„דער אייביגער נאַר"

מאָרגען, דינסטאַג 9.30 אָוונט — פּאָפּולערע פּרייזען! דער רעקאָרד פון סעזאָן?

רעגינאַ צוקער'ס גרויסער שלאָגער! קאַרל צימבאַליסט'ס אויפפיהרונג

רעגינאַ צוקער „קאָמעדיאַנטקע"

די קאָמעדיאַנטקע

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 24 דעצעמבער 1934

די העלפערס דארפן לערנען פון די געהאלפענע

די אקציע פארן פוילישען יודענטום

אין ענגלאנד טומלט זיך איצט מכוח א הילף-אקציע פאר די פוילישע יודען. דער ענין איז אביסעל קאמפליצירט, פילאנטראפיע צונויפגעמישט מיט פאליטיק, בעשמירט מיט היימיש-יודישע אינטריגעלעך.

מיט וואכען צוריק האט דער פארזיצער פונ'ם ענגלישען ועד=הקהילות, נעוויל לאסקי, בעמאכט א בעזוכט אין פוילען, ספעציעל כדי אויסצופארשען די יודישע לאגע. דער בעריכט וועגען אט דעם בעזוך איז ערשט איצט בעקאנט געווארען אין אונזער פרעסע. פארוואס אזוי שפעט? ביני לביני זענען מיר געוואויר געווארען, אז דער „דזשאינט"-דירעקטאר אין פוילען, ה' י. גיטערמאן, איז ארויסגערופען געווארען קיין פאריז אויף א בשותפותדיגער אקציע פאר פוילישע יודען, אונטערנעמען דורכ'ן „דזשאינט" צוזאמען מיט'ן ענגלישען ועד=הקהילות. וואס איז פון דער אקציע געווארען?

ווייזט זיך ארויס, ווי מ'דערצעהלט פון לאנדאן, אז ארום דעם ענין געהט א מוראדיגער שטורם. די וויזיטען פון ענגלישע יודען אין פוילען זענען בכלל פערבונדען מיט סקאנדאלען. אזוי איז געווען אמאל דער וויזיט פון לוסיען וואלף מיט זיין חנדלדיגען בליק אויף דרויסען און אזוי איצט נעוויל לאסקי מיט זיין שטרענג-פארשערישען בליק אויף אינעווייניג. לוסיען וואלף האט דעמאלט אין דעצידירענדיגען יצירה-מאמענט פון דער פוילישער מלוכה'שאפט, מיט זיינע איבערגעזאלצענע קאמפלימענטען פאר די פוילישע פיהרערס געטון די יודען א בערישע טובה, און לאסקי האט איצט אויפגעכאפט אין דער שטיל געגענזייטיגע פליאנקעלעך פון יודישע פארטייען, אנגענומען אלץ פאר „פורע ווארהייט", צוגעשמאלצען עס מיט זיין אייגענער ביטול-בעציהונג צו די בערדיגע, יארמלדיגע און כאלאטיגע יודען און ס'איז פערקאכט געווארען דערפון א בעריכט-קאשע, וואס וואלט אונז לאנג געמוזט בלייבען אין מאגען... האבען זיך דערפון דערוואוסט פארשטעהערס פון דער „אגודה" אין לאנדאן און געמאכט א „ויצעקו", צונויפגעקליבען אסיפות, אנגעשריבען מעמאראנדומס, געלאפען מיט פריוואטע השתדלותן, ביז לאסקי האט זיין בעריכט געמילדערט, דערפאר האט ער זיך אזוי פערשפעטיגט, און אנשטאט א קללה איז ארויסגעקומען א ברכה. נעוויל לאסקי האט שוין נישט געדאנהט, וואס א טייל יודען פערברענגען זייער צייט אין דאווענען און לערנען און אנ'אנדער טייל — אין ספארט=איבונגען און ביידע טיילען צווישען זיך רייסען זיך און שלאגען זיך, אז הימעל עפען זיך — דאס האט ער שוין נישט דערמאנט; אקעגען-זשע האט ער אונטערגעשטראכען, אז יודען קענען א סך אויפטון פאר'ן אויפבוי פון פאלק, ווען מ'זאל זיי נאר צולאזען צו די אלע צינורות פון אויפבליה; האט אויך דערמאנט דעם אקארשט-אונטערגעשריבענעם פויליש=ענגלישען האנדעלס-אפמאך און דערביי אנגעוויזען, אז יודען קענען דא שפילען גאר א גרויסע ראלע, אויב מ'זאל זיי נאר מקרב זיין צום דאזיגען מסחר-צווייג. דאס אלץ איז אבער דערווייל בבחינת „גוטע וואונשען", מיט וועלכע מ'קען קיין שום הונגעריגען נישט אנזעטיגען. זענען סאקע א סך פוילישע יודען הונגעריג און מ'מוז פאר זיי אונטערנעמען אנ'אקציע.

דערציילט נעוויל לאסקי ווייטער, אז ער האט שוין אין פאריז מכוח דעם געשמועסט מיטן „דזשאינט" (טאקי אויף דער אויבענדערמאנטער קאנפערענץ) און וויל אריינציהען אויך ניו-יארק, כדי די אקציע זאל זיין אנ'אלגעמיינע, אין א ברייטען פערנעם.

דער לעצטער רעזולטאט טון אט די אונטערנעמונגען איז נאך אונז נישט געווי בעקאנט. נעהיל לאסקי איז אין ענגלאנד נישט מעהר, ווי דער פארזיצער פון ראט פון די קהילות; דער אמת'ער דעצידירענדיגער פאקטאר איז אבער דער לאנדאנער ראש-הקהל, ליאנעל ראטשילד. און מ'פארט א ידיעה, אז אויסהערענדיג לאסקיס בעריכטען, האט ראטשילד זיך ארויסגעזאגט געגען דער אקציע פאר די פוילישע יודען, ווייל פאראן בענוגע אקציעס פאר די דייטשע יודען, סאאר יודען און היימישע ענגלישע יודען — מעהר קען מען שוין נישט — און דערמיט איז די אקציע בעגראבען געווארען. א סברה אבער, אז נעוויל לאסקי וועט זיך נישט לאזען אפשרעקען און וועט גיין זיין אייגענעם וועג. די אקציע וועט אזוי ארום אין ענגלאנד טראגען א פריוואטען כאראקטער, נישט קיין אפיציעלען מיטן קהלה-שטעמפעל. אבער פאר פאריז און ניו-יארק וועט עס נישט שטערען.

וועלען מיר אזוי ארום האבען א ממשות'דיגען בעווייז, אז אין די אויסלענדישע יודען האט זיך ווידער, נאך א צוויי יאהריגער הפסקה, אויפגעוועקט דער אויפמערק און אינטערעס צו די פראבלעמען פונם פוילישען יודענטום, כל זמן דער דייטשער אומגליק איז געווען פריש, שרפה-ארטיג, האט דער קרעפטיגערער וועלט-יודענטום, טאקי ווי אין א שרפה, אפגעשטעלט אן א זייט אנדערע דאגות און געכאפט זיך לעשען און ראטעווען. איצט אבער, ווען דער וויטאג אין דייטשלאנד איז געווארען כראניש, קומען אויפן געדאנק אנדערע טיילען פונם יודישען ארגאניזם; און דא זענען וויכטיג ביידע עלעמענטען, סיי די העלפערס און סיי די געהאלפענע, אז מ'דערפילט די גרויסקייט און גאנצקייט פון דער יודישער נאציע, דער זעהט מען פלוצים, אז געליטענע זענען פאראן נישט בלויז אין בערלין, נאר אויך אין ווארשע, און אז הילף קרעפטיגע זענען פאראן נישט בלויז אין לאנדאן, נאר אויך אין פאריז און ניו=יארק. פאראן, הייסט עס, איין וועלט-יודענטום — די געהאלפענע און די העלפערס היינו הך.

אז דער דאזיגער בעוואוסטזיין וועט זיך פערשטארקען, וועט אויך דער כאראקטער פון דער הילף זיין אנ'אנדערער, מעהר ראציאנאל און פראדוקטיוו, ווי ס'איז אפט די הילף פון די ווייטע הויכגעשטעלטע יודען.

מיר האבען שוין געזעהן, ווי דער „דזשאינט" האט יאהרענלאנג געדרענגט אויף אונז מיט מיליאנען דאלארען, וועלכע האבען כמעט קיין שום באדען נישט בעפרוכפערט, נאר ערשט די לעצטע טראפעלעך, שוין פאר'ן אויפהערען האט אונז איבערגעלאזען א טיף דורכגעטראכטע כאטש קליינע הילף פאר צעהנדליגער טויזענדער קליינע משפחות דורך די אהנפראצענטיגע לייה-קאסעס.

מיר האבען געזעהן, ווי די מיליאנען פון ייק"א זענען אויסגעדארט געווארען אינ'ם טרוקענעם ארגענטינער באדען און די מאכטהאבערס קענען נאך איצט ביי זיך נישט פועל'ן, צו רעווידירען זייער שיטה פון הילף.

אלץ דערפאר, ווייל זיי האבען געזעהן בלויז פראגמענטען פון דער יודישער נאציע, נישט איהר איינגאנצען.

אויך די איצטיגע אונטערגענומענע אקציע קען גיין לאיבוד, אויב זי וועט נישט זיין אדורכגעדרונגען מיט טיפער פערשטענדעניש פאר פראבלעמען פון יודישען הווה און עתיד, איינפלאנצונג און איבערפלאנצונג, אויפבוי און איבערבוי.

דערווייל, דוכט זיך, האבען זיי בלויז דערזעהן די שוואכע שאטענדיגע קאנטורען פון יודישער אלגעמיינקייט, אבער דעם תוך און מהות דערפון דארפען זיי נאך לערנען.

די העלפערס דארפען לערנען פון די געהאלפענע.

פ. ס.

באיקאט אויף דער גאנצער ליניע

נייע אנטי-יודישע אקציע אין דייטשלאנד

ווי ס'איז שוין ביי אונז געווען מיטגעטיילט פון פראנקפורט-אם-מיין נעהמט אן די פרישע באיקאט-בעוועגונג געגען יודען אלץ שארפערע פארמען און אנ'אלץ גרעסערען מאסשטאב. די בעוועגונג האלט שוין ביי ארומנעהמען גאנץ דייטשלאנד. נאטירליך מישען זיך נישט אריין און שטערען נישט די דייטשע אפיציעלע אמטען, פערקעהרט, זיי אונטערשטיצען דעם באיקאט, וואס ווערט ארגאניזירט דורך די נאציאנאל-סאציאליסטישע פארטיי=ארגאניזאציעס. וואס ווייטער שטעלען זיך אין רשות פון דער אקציע אלץ מעהר ציימונגען. אין טויזענדער פלוג בלעטלעך, פלאקאטען און טראנספארענטען ווערען די „פאלקסגענאסען" געווארענט דערפאר, זיי זאלען נישט אריבערטרעטען די שוועל פון א יודישען געשעפט, ווייל דאס איז דאס זעלבע, וואס פערראטען דייטשלאנד.

אין פיל שטעט האט אויך אפילו פאסירט, אז דער המון איז ארויסגעטראטען געגען יודישע געשעפטען; דער המון איז אנגעפאלען אויף די אייגענטימער און האט פיל מאל שוין אנגעטון בעדייטענדע מאטעריעלע שאדענס. אין פיל אנדערע שטעט שטייען נאציס, וואס ווערען אונטערשטיצט דורך היטלער-יוגענד, אלס וואך-פאסטענס פאר יודישע געשעפטען, בעהאנגען מיט יודען-העצערישע פלאקאטען, אין וועלכע ס'ווערט געווארענט פארזיכער טרעטען דאס געשעפט. די היטלער-יוגענד האט בעזונדערס די אויפגאבע אהן אויפהער צו ווארפען אנטיסעמיטישע לאזונגען דורך ספעציעלע טרומייטען.

אין ווארמס זענען די יודישע געשעפטען בעקלעבט געווארען מיט געלע צעטעלעך, אויף וועלכע ס'זענען אויפגעצייכענט געווען קאריקאטורען פאר יודען און מיטעלאלטערליכע צייכנונגען. אין טעקסט קאן מען לייענען, אז יעדער „פאלקסגענאסע", וועלכער קויפט ביי יודען, איז א פעררעטער לגבי דעם דייטשטום, אין הערפארד, וועסטפאלען, זענען אין די יודישע געשעפטען אריינגעווארפען געווארען פעטארדעס, אזוי, אז די יודישע אייגענטימער זענען געווען געצוואונגען די געשעפטען צו שליסען בעת אלע אנדערע לאקאלען זענען געבליבען אפען.

אין בילעפעלד האט די האנדווערקער-קאמער אויפגעפאדערט אלע איהרע מיטגלידער. אפצוזאגען תיכף זייערע אנגעשטעלטע, וועלכע קויפען ביי יודען. אין אנדערע שטעט זענען יודישע בעלי-בתים פון געשעפטען און זייערע פאמיליעס ארעסטירט געווארען כלומרשט, כדי צו שיצען זיי פאר אנפאלען מצד דער אויפגערעגטער בעפעלקערונג. אזוי צום ביישפיל פערעפענטליכט איין ציימונג די פאלגענדע מיטטיילונג וועגען אזא מין ארעסט פון א יודישען געשעפטסמאן:

„ביינאכט האבען אונבעקאנטע ארויסגעהאנגען אויף יודישע געשעפטען צעטעלעך מיט אויפשריפטען „קויפט נישט ביי קיין יודען". איינינע בעלי-בתים האבען די אויפשריפטן איינגאנצען בעזייטיגט, אנדערע ווידער האבען זי געענדערט, דהיינו, זיי האבען אויסגעשטראכען דאס ווארט „נישט". צוליב דעם האט זיך אין אוונד פערזאמעלט א המון פארן געשעפט פון שוסטער מאן דער המון איז אבער אוועקגעגאנגען, און מ'האט פאר איהם ערקלערט, אז נאכמיטאג האט מען ארעסטירט דעם זוהן פון דעם געשעפטס=אינהאבער".

אט די כוואליע פון באיקאט קאן זיך ענטוויקלען אהן שטערונג אין גאנצען לאנד פשוט דערפאר, ווייל געגען די העצער ווערען נישט אנגענומען קיין שום מיטלען. פערקעהרט, זיי ווערען אומעטום געשטיצט דורך דער פאליציי. עס מאכט אנ'איינדרוק, אז מ'האט דא צו טון מיט א גוט צוגעטראכטער און צוגעגרייטער אקציע, וועלכע ווערט אנגעפיהרט נישט נאר פון יוליוס שטרייכער, נאר אויך מצד מיטגלידער פון דער רייכסרעגירונג, מיט דעם פראפאגאנדע-מיניסטער געבעלס בראש.

אויך דער „אנגריף" הערט נישט אויף צו העצען אין דער ריכטונג פון פערשטארקען דעם אנטי-יודישען באיקאט. דאס בלאט ציטירט א רעפארט פון אנ'אמעריקאנישען סטודענט צו דער פאליציי. דער דאזיגער סטודענט זאל האבען ערקלערט, אז א יודישער דאקטאר אין בערלין (דער נאמען און אדרעס פון דאקטאר ווערט אנגעוויזען) האט צו איהם געזאגט: „איהר ווילט א יאהר צייט שטודירען אין בערלין? דאס זאגט עדות וועגען א זעהר שלעכטען געשמאק!" דער „אנגריף" ערקלערט, אז פאליציי האט זיך שוין גענומען צו דער אויספארשונג וועגען דעם ענין.

אנ'איבערפארטייאישע פראגראם

האט אויסגעארבייט דער אלטער לאיד דזשארדזש

ערשט דא נישט לאנג האט מען געקענט לייענען אין דער ענגלישער פרעסע, אז דער געוועזענער ענגלישער פרעמיער לאיד דזשארדזש איז געווארען א פערברענטער קארטאפעל-האדעווער, אז ר'האט איינגעלאדען אין זיין גוט פארשטעהער פון די ענגלישע לאנדווירטען און האט זיך פאר זיי רעפרעזענטירט אלס אויסגעצייכענטער קענער פון האדעווען לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען.

איצט ווערט מען פלוצים געוואויר, אז דער דאזיגער „מכשף פון אועלס", ווי פלעגט איהם אמאל רופען, האט גאר בדעה זיך אומצוקעהרען אויף דער פאליטישער ארענע. וועגען דעם זאגען עדות די פאליטישע ערקלערונגען, וועלכע דער געוו. ענגלישער פרעמיער האט אפגעגעבען פאר דער ענגלישער פרעסע.

לאיד דזשארדזש האט שטענדיג געהאלטען, אז דער ענין פארטייאישקייט איז א חורבן פאר א לאנד, אויך דאסמאל וויל ער נישט שאפען אין ענגלאנד קיין נייע פארטיי, ער וויל שאפען אנ'איבערפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע ארגאניזאציע, וואס איהר איינציגע אויפגאבע זאל בעשטעהן אין בעקעמפען דעם ווירטשאפטליכען כאאס, וואס איז ענטשטאנען אין רעזולטאט. פון קריג ער קלערט נישט וועגען רעארגאניזירן די ליבעראלע פארטיי, נאר ער טרעט ארויס מיט א פראגראם וואס האט בלויז ריין קאנקרעטע צילען.

זיין פראגראם האט לאיד דזשארדזש דערווייל קלאר נישט פארמולירט, ער איז נאר מודיע, אז אין משך פון די לעצטע חדשים האט ער קאנפערירט מיט פראקטישע מענשען, וואס נעמען זיך פון די באנק-קריזען, פון דער לאנדווירטשאפט, אינדוסטריע און וואס געהערען צו אלע פאליטישע פארטייען.

לאיד דזשארדזש האלט, אז קודם כל מוז מען אין ענגלאנד בעזייטיגען די ארבייטסלאזיגקייט בענוצענדיג זיך מיט דער מעטאדע, וואס זאל זיין געבויט אויף די ערפאהרונגען פון רוזוועלט'ן.

מ'קאן אלזא רעכענען, אז דאס נייע פראגראם פון לאיד דזשארדזש'ן וועט זיין א פעראייניגונג פון סאציאליזם און ליבעראליזם. ל. דזש. זאל צ. א. פאדערן, אז די צענטראלע באנק אף ענגלאנד זאל אונטערגעווארפען ווערען א פאלקס-קאנטראלע, ענגלאנד איז דאס איינציגע לאנד, וואו אנ'אינסטיטוציע, וואס האט דעם כאראקטער פון דער מלוכה-באנק איז נישט אונטערגעווארפען א קאנטראלע. ל. דזשארדזש האט בעארבייט אין אלע פרטים דעם פראיעקט פון רעארגאניזירען די פינאנצען, דאס אינדוסטריעלע וועזען, די לאנדווירטשאפט, באהן=וועזען, האנדעלס-פלאט, וואוינונגס-פראגע א.א.וו.

נאך ניי-יאהר וועט ל. דזשארדזש ארויסטרעטען מיט א רעדע, אין וועלכער ער וועט פובליקירען זיין פלאן, און דאן וועט ער אנהויבען א געוואלדיגע קאמפאניע דורך פאלקס-פערזאמלונגען, כדי צו ווערבירען אנהענגער פאר זיין פראגראם, וואס וועט אויך זיין זיין וואהל-פלאטפארם ביי די נאהענטסטע וואהלען צום ענגלישען פארלאמענט. ל. דזשארדזש איז איבערצייגט, אז ביי די נייע וואהלען וועט די קאנסערוואטיווע פארטיי ליידען א מפלה, אבער אויך די לייבאר=פארטיי וועט נישט אפהאלטען קיין ענטשידענעם נצחון. לויט ל. דזשארדזש מיינונג זענען אין ענגלאנד פאראן איצט פיל בירגער, וואס האבען פערלוירען דעם צוטרוי צו די קאנסערוואטיווע, זיי וועלען אבער דאך נישט שטימען פאר דער לייבאר-פארטיי. אויף אט די בירגער רעכענט ל. דזשארדזש. ארויסטרעטענדיג מיט זיין אזוי צו זאגען איבערפארטייאישען פראגראם.

צוזאמענשטויס פון צוויי שיפן

אויף די א"י=וואסערן

ירושלים, (יט"א) אויף די יפוער וואסערן האבען זיך, צוליב א שטארקען ווינד, צוזאמענגעשטויסען צוויי שיפען — דאס א"י'דיגע שיף „דארא" מיט דעם טערקישען „נעפטון", דער שאדען איז א נישט בעדייטענדער. די יפוער פארט ארגאנען פיהרען אנ'אויספארשוי

126 נאציס פארן געריכט אין ליטא

דער גרעסטער פראצעס זינט ליטע עקזיסטירט. — 700 פערזאן נעהמען אנטייל אין פראצעס. — די נאצ.-סאציאליסטישע טעטיגקייט אפצורייסען קלאיפעדא פון ליטא. — די טעראר-אקטען פון דער טויטען קאלאנע

(ספעציעלע קארעספאנדענץ)

פון י. אלימלך

ס'איז א סדרה „אלה המשפטים" — ס'געהט אן א סדרה פראצעסן געגען היטלעריסטען, וואס זענען געווען טעטיג אין די באלטישע לענדער און דארט פערשפרייט די נאציאנאל־סאציאליסטישע תורה, כל זמן דער היטלער־גייסט האט זיך אין די באלטישע מלוכות נישט גוטהאט ארויסגעגאסן אין א קאנקרעטער פארם און אין א בעשייפערליכער ממשות, האט מען איהם טאלערירט און דערטראגען. ווען ער איז אבער אין זיין אנטי־מלוכה'שער טעטיגקייט אריבער אלע גרעניצען, דורכגעפיהרט אלע דירעקטיוון און בעפעהלען פון היטלער־דייטשלאנד און מקיים געווען כדת וכדין די נאציאנאל־סאציאליסטישע תורה, אזוי ווי היטלער און געבעלס האבען געבאטען און די הער נאציאנאל־סאציאליזם אין באלטיקום אוועקגעזעצט געוואלט אויפ'ן בעשולדיגונגס־באנק. מיט א קורצע צייט צוריק האט לעטלאנד געמאכט די התחלה — פאר'משפט די דייטשע פני, וואס זענען געשטאנען אין פארבינדונג מיט נאצי־לאנד און געפיהרט אנ'אומלעגאלע טעטיגקייט דורך זייער א פעראיין „באלטישער ברודערבונד". אין עטליכע וואכען ארום דארף פארקומען א פראצעס אין דער קליינער עסטלאנד, אויפ'ן בעשולדיגונגס־באנק וועלען זיצען די עסטנישע היטלעריסטען, וועלכע האבען אונטער דער מאסקע פון א „בעפרייער"־ארגאניזאציע דורכגעפיהרט די נאצ.־סאצ. פראגראם, לויט די אנווייזונגען פון היטלער־לאנד, דעם הויפט־אנפיהרער פון די עסטנישע נאציס סיריק איז געלונגען אנטלויפען פון תפיסה גראד קורץ פארן גרויסען פראצעס. דעם אויבער־אן אין אט דער סדרה־פראצעסן פארנעהמט אבער ליטא, וואו עס ווערען איצט געמשפט די קלאיפעדער נאציס.

אין קאונער קריגס־געריכט האט זיך היינט אנגעהויבען דער דאזיגער גראנדיעזער פראצעס, וועלכער איז לויט זיין פארנעם און דער צאהל בעשולדיגטע און עדות דער גרעסטער זינט ליטא עקזיסטירט.

אויפ'ן בעשולדיגונגס־באנק זיצען 123 אנגעקלאגטע — אנפיהרער פון 2 אנטי־מלוכה'שע נאצ.־סאצ. ארגאניזאציעס פון קלאיפעדער קריין „סאציאליסטישע פאלקס־פעראייניגונג" און „קריסטליך סאציאלע ארבייטס־געמיינשאפט", ווי אויך לייטערס פון שטורם־אפטיילונגען (אויך אזעלכע האבען אין ליטא עקזיסטירט) און נאצישע יוגענד־פעראיינען. די אויספארשונגס־מאטעריאלען פארנעהמען צעהן טויזענד זייטען, וועלכע זענען צונויפגעבונדן אין 32 בענדער. אין געריכטס־זאל ווערען די דאקומענטען אריינגעבראכט אין זיבען קאסטענס. דערצו ווערען נאך פאר די ריכטער געבראכט אלס זאכליכע בעווייזן 11 קאסטענס מיט געווער, וועלכע די קלאיפעדער היטלעריסטען האבען געהאלטען, ווי זיי דערקלערען, ספעציעל פאר „יאכט צוועקען"...

אויסער די בעשולדיגונגס־מאטעריאלען, פראטאקאלען, בריף־ווערקסלען, דאקומענטען, געווער און טשעקעס, וועלכע גיבען בעלאסטענדע מאטעריאל געגען די אנגעקלאגטע, זענען צום פראצעס ארויסגערופען געווארען ביז 500 עדות. אזוי ארום בעטרעפט די צאהל בעשולדיגטע, עדות, עקספערטען און איבערזעצער באהענט צו 700 פערזאן.

דעם דאזיגען פראצעס האט מען דערווארט מיט גרויס אינטערעס, נישט נאר אין לעטלאנד גופא, נאר אויך אין אויסלאנד און עס זענען געקומען צום פראצעס פערטרעטער פון איבער 60 פערשידענע גרויסע פיהרענדע אייראפעאישע צייטונגען און טעלעגראפען־אגענטורען. אבער דער אינטערעס צו דעם דאזיגען פראצעס איז אזוי שטארק און גרויס, נישט אזוי צוליב דעם, ווייל אויפ'ן בעשולדיגונגס־באנק זיצען טאקע 126 אנפיהרער פון היטלערישע ארגאניזאציעס אין ליטא, וואס האבען געצעהלט א צעהן טויזענד מיטגלידער. אין דער אמת'ן שפילט דא נישט אזוי שטארק די ראָל די צאהל פון די בעשולדיגטע — די גאנצע פארשטעהערשאפט פון דער אויסלענדישער פרעסע, וואס איז זיך איצט צונויפגעפאהרען קיין קאונע זעהט פאר זיך בעיקר נאר אין אנגעקלאגטען, וועגען וועמענס „שעהנע" מעשים עס וועט איצט ווי'דער אמאל מוזען דערצעהלען די וועלט־פרעסע. ס'געהט נישט אזוי אין דעם, וואס פאר א שטראף ס'וועלען בעקומען די בעשולדיגטע, נאר אין דעם, וואס א דאנק דעם דאזיגען סענסאציאנעלען פראצעס וועט מען האבען די מעגליכקייט אריינקוקען אביסעל טיפער און ווייטער אין די הינטער־קוליסען פון דער נאצי־טעטיגקייט, און זיך בעקענען מיט די בעפעהלען, אנווייזונגען און אפילו די־רעקטיוון וועגען בלוטיגע טעראר־אקטען, וואס היטלער־דייטשלאנד האט געליפערט די קלאיפעדער נאציס.

דער בעשולדיגונגס־אקט פארנעהמט א דיקען בוך, פון 530 זייטען — א „קיצור" פון איהם איז אפגעדרוקט געווארען אין פראנצויזיש און איז היינט פערטיילט געווארען צווישען די זשורנאליסטען. דער עיקר בעשולדיגונג איז געבויט אויף דריי פונקטען: 1) די קלאיפעדער נאציס האבען געפיהרט אנ'אנטי־מלוכה'שע טעטיגקייט און געשטרעבט אפטיילען קלאיפעדער [illegible] פון ליטא, 2) כדי דאס צו דערגרייכען האבען זיי געהאט בדעה צוצוגרייטען א בעוואפענטע אויפשטאנד, 3) די קלאיפעדער נאציס האבען דורכגעפיהרט טעראר־אקטען, צוליב פאליטישע טעמים.

די דייטשע פראפאגאנדע אפצורייסען קלאיפעדער־געביט פון ליטא, האט זיך שוין אייגענטליך אנגעהויבען זינט דער געביט איז אריינגעפאלען צו ליטע. אט דער שמאלער ערד־פאס געפינט זיך שוין זייט יאהרען אין בריען פון דער אייראפעאישער פאליטיק, דייטשלאנד האט נישט געקאנט שלום מאכען מיט'ן געדאנק, אז זי האט פערלוירען קלאיפעדא און אז קלאיפעדא איז געווארען ליטאס ארויסגאנג צום ים — זי האט נישט געקאנט פערגעסען, אז דריי־פערטעל איינוואוינער פון מעמלער קריין זענען דייטשען. אין דייטשלאנד האט זיך גלייך געהאט געגרינדעט דער „מעמעלער לאנד בונד", וועלכער האט געהאט דעם ציל צו טרייבען אין קלאיפעדער געביט אנ'אקציע אפצורייסען קלאיפעדא פון ליטא און אנצושליסען צו דייטשלאנד, עס האט זיך געגרינדעט א געהיימע ארגאניזאציע, וועלכע האט אפילו געהאט אין 1924 געגרייט א בעוואפענטען אויפשטאנד — מ'האט שוין געהאט אויסגעוועהלט אנפיהרער מיט אדיוטאנטען, בעקומען פלענער ווי איבערצופאלען די מלוכה'שע אינסטיטוציעס א. אז. וו. פון דעם פלאן איז אבער דעמאלט גאר נישט געווארען. אויך מיט היטלערס קומען צו דער מאכט, האט געהאלטען ביי א פוטש צו פערכאפען קלאיפעדא, מיט דער הילף פון מזרח פרייסישע שטורמיסטען. אין לעצטען מאמענט איז אבער דער פראיעקט אפגעווארפען געווארען און עס זענען פון בערלין אנגעקומען אנדערע דירעקטיוועס, ווי אזוי צו דערגרייכען צום ציל. ס'איז בעמליך געגעבען געווארען א בעפעהל צו מאבילי־זירען און פעראייניגען אלע דייטשען פון קלאיפעדער קאנט און שאפען אזעלכע ארגאניזאציעס, וואס זאלען צוגרייטען דעם באדען פאר דער צוקונפט, ווען ס'וועט קומען די שעה פון אפרייסען קלאיפעדא פון ליטע און אריינברענגען איהר אונטער די פליגלען פון היטלער־דייטשלאנד.

האט זיך גאר דער היטלער־מהפכה, דער נאציאנאל־סאציאליזם איז קלאיפעדא פערשטארקט, און ס'האט זיך אנגעהויבען א צושטערענדיגע טעטיגקייט. אין קלאיפעדא האבען אנגעהויבען צו וואקסען די נאצי־קרייזען און איינגיכען האט זיך אויך איינגעפונען א „פיהרער". דאס איז אייבער פון די הויפט־אנגעקלאגטע, וואס זיצט איצט אויף דער בעשולדיגונגס־באנק, — פאסטאר פאן זאס. פאר דער בורזשואזע איז דער גלח אלס פיהרער געווען נישט אנגענעהמבאר, אבער צווישען די ברייטע שיכטען און ארבייטער איז ער געווען שטארק פאפולער, א דאנק זיין אינטערעסירען זיך מיט די ארימערע שיכטען. אמת, ער האט אפילו געליטען פון א מחלה און איז געווען געכאפט אויפ'ן בייטערען טראפען, אבער דאך האבען זיך ארום דיין געגרינדעט א ארגאניזאציע: „קריסטליך סאציאלע ארבייטס־געמיינשאפט" אנגעהויבען גריפען די ארבייטער, פויערים און די קליינבירגערליכע קרייזען. דאס האט ארויסגערופען גרויס בעאומרוהיגונג אין די האנדעלס־ און אינדוסטריע־קרייזען. זייערע פארשטעהער, וועלכע זענען געשטאנען אין אנ'ענגען קאנטאקט מיט דער היטלער רעגירונג, האבען געגרינדעט ארויסווייזען א געגנערשאפט און פער'מסר'ט דעם גלח זאס אין דייטשלאנד, אז ער איגנארירט די בעפעהלען פון אויבען און איז בכלל א מענש פון ראדיקאלע אנשויאונגען. די דאזיגע געגען־קרייזען האבען גלייך געגרינדעט א צווייטע היטלעריסטישע ארגאניזאציע „דייטשע סאציאליסטישער פאלקס־פעראנד", בראש פון וועלכער עס איז בעשטימט געווארען לויט דער אינטערווענץ פון קלאיפעדער דייטשער קאנסול, דער ווערטערינאר ארצט ניימאן, וועלכער האט דורכגעפיהרט אלע דירעקטיוון און בעפעהלען פון בערלין און איז דערפאר אנערקענט געווארען אלס דער אפיציעלער פארשטעהער פון דער נאצ.־סאצ. בעוועגונג אין ליטא.

אויף דעם גלח האט מען אנגעהויבען שיטען פולווער פון אלע זייטען און מ'האט אויך אין דייטשלאנד — דערקלערט איהם אלס אפיקורס — בושא חן געווען האט, פערשטייט זיך, אין היטלער־לאנד נישט דער גלח, נאר דער פיה־דאקטאר ניימאן, וועלכער פערנעהמט איצט דעם אויבען־אן אויפן בעשולדיגונגס־באנק. דעמאלט איז דער גלח זאס מיט נאך עטליכע זיינע אנהענגער ווי יאקוטיס א. א. אוועקגעפאהרען קיין בערלין און דארטען זיך משתדל געווען ביים שטעלפערטרעטער פון פיהרער רודאלף העס, אז ער זאל אנערקענען דעם גלח אלס פיהרער פון די קלאיפעדער נאציס, די אונטערהאנדלונגען אין בערלין האבען נישט געבראכט קיין שום רעזולטאטען און ווען זאס האט זיך אומגעקעהרט צוריק, האט מען איהם געוויזען א בעפעהל, אז ניימאן איז בעשטימט אלס נאצי־פיהרער פון גאנצען קלאיפעדער געביט, אין דערמאלט אט דער זעלביגער יאקוטיס וואס איז געפאהרען מיט'ן גלח זאס, צו רודאלף העס'ן ארויסגעטראטען פון דער נאצי־פארטיי און דערצעהלט דער מלוכה'שער שוץ־פאליציי וועגען דער נאצי־טעטיגקייט אין ליטע, די [illegible] (ניימאנס אנהענגער) האבען זיך דעמאלט מיט איהם אפגערעכענט און איהם אפגערוימט פון וועג.

די מחלוקת צווישען ביידע ארגאניזאציעס האט מען אבער בעטראכט פאר אנ'איבערליכען ענין — כלפי חוץ האבען די ביידע געהאט איין מעכטיגען ציל: פערשטארקען דעם נאצ. סאצ. אין קלאיפעדא און אפטיילען דעם קלאיפעדער קריין פון ליטע, די ביידע ארגאניזאציעס האבען געהאט אין יעדער געמיינדע פון קלאיפעדער קאנט פערטרויענס־לייט וועלכע זענען געווען אונטערגעווארפען די אנפיהרער, ביים אננעהמען אין דער ארגאניזאציע האט יעדער נייער מיטגליד געדארפט אפגעבען א שבועה, אז ער וועט בלייבען אין אלץ זיך אונטערווארפען דער מעמליטערישער פארטיי־אנפיהרונג, פונקט אזוי ווי אין דייטשלאנד ווערען אויך די נאצ. סאצ. גרופען אין קלאיפעדא אנגערופען „שטורם־אפטיילונגען". די דיסציפלין און די פערזענליכע פעראנטווארטיגקייט פון די מיטגלידער פלעגט קאנטראלירט ווערען דורך דער אויסגערופענער „טויטער קאלאנע". אזוי ווערט אנגערופען די ספעציעל געשאפענע טעראריסטען גרופע ביי דער „סאציאליסטישע פאלקס־פעראייניגונג" וועמעס אויפגאבע ס'איז צו בעשטראפען מיט טויט־שטראף די יעניגע, וואס זאגען אויס פארטיי־סודות, אלס קרבן פון אט דער טעראריסטען גרופע איז טאקע געפאלען דער אויבענדערמאנטער יעקוטיס, די היטלעריסטען פון ניימאנס חדר האבען זיך נוהג געווען אזוי ווי זייערע „רביים", די העלדען פון 30 יוני שחיטה — זיי האבען דורכגעפיהרט טעראר־אקטען נישט נאר אויף יודען, נאר אויך געגען זייערע געוועזענע פארטיי־חברים וועלכע זיי האבען אפגערוימט פון וועג.

די מיטגלידער פון דער „טויט־קאלאנע" האבען אויך טעראריזירט די ניט־ארישע קלאיפעדער בעפעלקערונג. איינער א שטורמיסט פון דער טויט קאלאנע האט אויף א פערזאמלונג דערקלערט אפען, אז יעדער קלאיפעדער איינוואוינער, וואס בלייבט טריי דער ליטווישער רעגירונג אדער אונטערשטיצט די „ליטווישע זאך" דארף בעטראכט ווערען אלס א שונא פון דער „דייטשער זאך", וועמען ס'דראהט די הארבסטע שטראף.

זעהר פארזיכטיג איז מען געווען ביים אננעהמען מיטגלידער אין די שטורם־אפטיילונגען, די דיסציפלין דארטען איז געווען א שטרענג מיליטערישע און אלץ איז געווען קאנצענטרירט ביי די פיהרער אין די הענד. ס'רוב מיטגלידער פון די שטורם־אפטיילונגען פלעגט מען שיקען קיין דייטשלאנד אויף מאנעוורעס און זיך לערנען גוט שיסען, קיין קלאיפעדא פלעגען אויך קומען פון צייט צו צייט אינסטרוקטארען פון דייטשלאנד, וועלכע האבען די דאזיגע שטורמיסטען געלערנט הלכות מלחמה. מען געטרייסט אז דייטשלאנד וועט קומען צו הילף ביים אפרייסען דעם געביט פון ליטע, מ'וועט צו שטעלען איבער'ן ניימאן געווער און מענשען.

אין בעשולדיגונגס־אקט ווערען געבראכט עטליכע נאצי־לידער, ספעציעל פערפאסט פאר די קלאיפעדער נאציס, אין די דאזיגע לידער זינגען אויך [illegible] דראהונגען אויף יודען, עס ווערט אויך דערצעהלט, אז אלע לעקציעס אין די שולען פלעגען זיך ענדיגען מיטן רוף: „הייל היטלער, יודע ראוס!"

די ליטווישע רעגירונג האט סוף כל סוף אנגענומען די שארפסטע מיטלען געגען די מלוכה־פעררעטער און טעראריסטען און די הויפט־אנפיהרער איצט אוועקגעזעצט אויף דער בעשולדיגונגס־באנק. די איראניע פון גורל האט אבער געוואלט, אז דער הויפט־פערטיידיגער פון די נאציס, די שטרענגע אנהענגער פון „אריער פאראגראף" זאל זיין דווקא אדוואקאט ליכטענשטיין, וועלכער איז פון יודישער אפשטאמונג און איז מיט זיין באבען גאר נישט אין אידנונג...

נאר ס'איז דאך שוין אנ'אלט ווערטעל:

„אז מען דארף דעם גנב נעהמט מען איהם ראפ פון דער תליה".

קלאנג-קינא-טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!

דער פרעהליכסטער יום-טוב-פראנראם!

פוילישע פילם-פראדוקציע א.ג.

„רעזערוויסטען-פאראדע"

אין די הויפט-ראלען:

T. Mańkiewiczówna
A. Dymsza
Wł. Walter
St. Sielański

קירצליד:

„דער זינגער פון ווארשא"

אנהויב פון די סעאנסען: שבת און יום-טוב 12 א זייגער. געוועגליכע טעג 4 נאכמ.

ענטוויקלונג פון דער קאאפעראטיווער-בעוועגונג אין א"י

ירושלים, (יט"א) די צענטראל-באנק פון קאאפעראטיווע אינסטיטוציעס אין ארץ-ישראל האט פערעפענטליכט א בעריכט, אין וועלכען עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז אין משך פון איהר 12-יעהריגער עקזיסטענץ (יולי 1922 ביז אקטאבער 1934) האט די באנק ערטיילט הלוואות אויף הסכם 1 מיליאן 600 טויזענד פונט. דערפון א מיליאן מיט 540 טויזענד פונט אויף קורצטערמיניגע (ביז 10 חדשים) הלוואות און 294 טויזענד פונט אויף לאנגטערמיניגע (פון 3 ביז 10 יאהר). אנ'ערך 70 פראצ. פון דער סומע איז ערטיילט געווארען אויף לאנדווירטשאפטליכע צוועקען. הלוואות, וואס זענען צוריק נישט איינקאסירט געווארען, האבען בעטראפען פאר דער גאנצער צייט סה"כ 6,100 פונט, ד. ה. ווייניגער ווי איין דריטעל פראצ. דערביי איז אינטערעסאנט, אז פון די דאזיגע „שלעכטע חובות" איז בלויז א זעהר קליינער טייל אויסגעפאלען אויף הלוואות פאר לאנדווירטשאפטליכע צוועקען.

אין משך פון 13-טען טעטיגקייטס-יאהר האט די באנק ערטיילט מיט 114 טויזענד פונט מעהר הלוואות ווי אין 12-טען יאהר. סוף אקטאבער ה.י. איז די צענטראל-באנק געשטאנען אין געשעפטליכען קאנטאקט מיט 30 לאנדווירטשאפטליכע האנדעלס-געזעלשאפטען, 30 שטאטישע און דארפישע קרעדיט-קאאפעראטיווען, 6 בעוואסערונגס-קאאפעראטיווען, 35 קבוצות און קבוצים, 13 אינדוסטריעלע פראדוציר-קאאפעראטיווען און 2 קאנסום-קאאפעראטיווען.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון סוחרים פון דער גאלאנטערי און בוימוואל-בראנזשע

ווארשא, (יט"א) זיינערצייט האט דער צענטראל-קאמיטעט פאר דער אנטיהיטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע אויפמערקזאם געמאכט אויף דער דייטשער אפשטאמונג פון בוימוואל מיט דער עטיקעט „א.א. זעפיר ג.ד.ז."

נאך א גענויער אויספארשונג האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער קאמיטעט איז אריינגעפירט געווארען אין א טעות. ווייל ווי עס דרינגט ארויס פון די איהם פארגעשטעלטע בעווייזן, שטאמט דער בוימוואל מיט דער דערמאנטער מארקע פון טשעכאסלאוואקיי, אויסגעארבייט דורך דער פירמע „נוידעקער וואלקעמעריי און קאמגארנשפינעריי א.ג. נוידעק". דער קאמיטעט גיט עס איבער צו קענטניש פון דער גאלאנטעריי און בוימוואל-בראנזשע.

פראיעקט פון נייעם באדן-שטייער-געזעץ אין ארץ-ישראל

ירושלים. (יט"א) אין אפיציעלען רעגירונגס-בלאט איז ערשינען דער לאנג-ערווארטעטער געזעץ-פראיעקט וועגען א נייעם סיסטעם אין געביט פון באדען-בעשטייערונג אויפ'ן דארף. לויט'ן געזעץ-פראיעקט, וואס פערנעמט כמעט 20 זייטען און איז איינגעטיילט אין 41 פאראגראפען, ווערט דארפישער באדען געטיילט אין 16 קאטעגאריעס, וואס דאס רוב פון זיי זענען נאך געטיילט אין סוב-קאטעגאריעס. די שטייער-בעלאסטונג איז זעהר א דיפערענצירטע און וואקעלט זיך צווישען פולשטענדיגער אונבעשטייערונג (פאר וועלדער, אונקולטיווירטען באדען א. א.) ביז 825 מילס פון דונאם פרדסים-באדען מיט'ן אויסנאהם פון אזא באדען אין סוב-דיסטריקט עכו, וואו פון איין דונאם ווערט פאראויסגעזעהען א בעשטייערונג פון בלויז 410 מילס.

דער געזעץ-פראיעקט בעהאנדעלט אויספיהרליך דאס פראבלעם פון שאצען און קוואליפיצירען דעם באדען, די פראצעדור פון אפעלירען געגען א בעשטימטער שטייער-אויסמעסטונג און די איינטיילונג פון שטייער צווישען די אייגענטימער פון א געמיינזאמער באדען-קאטעגאריע. עס ווערען אויך בעריקזיכטיגט באדענס פון אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען אויף נישט שטאטישע שטחים. די אלגעמיינע טענדענץ פון דעם געזעץ שיינט צו געהען אין דער ריכטונג פון לייגען די הויפט-לאסט פון דער באדען בעשטייערונג אויף העכער ענטוויקעלטע לאנד שטחים.

דאס מערקווירדיגע פון דעם געזעץ איז דאס, וואס עס זעהט נישט פאר קיין שום קאנצעסיעס אדער וועלכע עס איז שטייער הנחות פאר פיאנערן לאנד ארבייטער אויף דער ערשטער צייט פון דער באדען בעארבייטונג. עס ווערט אויך נישט געמאכט קיין שום אונטערשיד צווישען בעזיצער פון לאנגטערמיניגע פאכטען און ווירקליכע אייגענטימער לאנדארבייטער.

ד"ר יצחק שיפּער אַלס היסטאָריקער

לכבוד דעם יובל פון דעם בעריהמטען יודישען היסטאָריקער, מיטגליד פון דער צענטראַלער פערוואַלטונג פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט ד"ר יצחק שיפּער, האָט דער "ייוואָ" אין ווילנע, אַראַנזשירט אַ ספּעציעלע וויסענשאַפטליכע זיצונג.

אַ רעפעראַט וועגן ד"ר יצחק שיפּער אַלס היסטאָריקער האָט געהאַלטען ז. קאַלמאַנאָוויטש, וועלכער האָט אָנגעהויבען פון אַן אַנאַליז פון דער געשיכטס־שרײַבונג בכלל. געשיכטס־שרײַבונג איז נישט ווי בלויזע וויסענשאַפט. מחמת אויסער דער בעשרײַבונג פון געשעענישען און פאַקטען גיט זי אויך אַן אָפּשאַצונג. די דאָזיגע אָפּשאַצונג איז אָבער נישט קיין אייביגע, זי בײַט זיך צוזאַמען מיט דער תקופה, איטליכע תקופה האָט איהר געשיכטס־שרײַבונג.

די געשיכטס־שרײַבונג איז כלומרשט געווענדט אין דער פערגאַנגענהייט, אָבער פּראַקטיש ריכט זי זיך אין דער צוקונפט. (לאָזען אַ זכר אין דער אייביגקייט, רופען צום משפט פון דער געשיכטע, לערנען פון דער געשיכטע א.אַז.וו.) די עלטסטע יודישע געשיכטס־שרײַבונג (תנך) האָט געזוכט און פעסטגעשטעלט אַ געזעץ: דער איבערשטער האָט אַרויסגעפיהרט די יודען פון מצרים און אויסגעוויילט זיי אַלס פאָלק. פלעגט זיך דאָס פאָלק אָפּווענדען פון זײַן גאָט, פלעגט זיך גאָט אָפּווענדען פון זײַן פאָלק, און איהם, דאָס פאָלק, פלעגט זײַן שלעכט, פלעגט ער זיך ווידער בעקענען צו זײַן גאָט — פלעגט ער איהם ווידער שיצען און העלפען. אויך די עלטסטע גריכישע געשיכטס־שרײַבער פלעגען זוכען דעם צענטראַלען געזעץ (למשל, העראָדאָט האָט געזוכט אויפצווייזען אויף דער מציאות פון אַ שטענדיגען קאַמף צווישען דער גריכישער וועלט מיטן מזרח).

אין דער נײַער צײַט (19 י"ה) האָבען זיך מיט דער געשיכטס־שרײַבונג וועגען יודען פערנומען קריסטען. זייער קוק אויף דער יודישער געשיכטע איז געווען אַזאַ: ביזן ערשטען חורבן איז דאָ אַ איזראַעליטישע מלוכה־געשיכטע. דאַן הייבט זיך אָן, "געשיכטע דעס יודענטומס" וואָס איהר טרעגער איז די גייסטיג־רעליגיעזע יודישע עדה, די דאָזיגע עדה האָט דערפילט איהר מיסיע מיטן אַרויסברענגען יעזוס קריסטוסן.

די געשיכטס־שרײַבער פון גרעץ'ס שניט געפינען אויס, אַז יודישע געשיכטע דאָס איז מאַרטירערטום און ליטעראַרישע שאַפונג, דער טרעגער פון דער דאָזיגער געשיכטע איז, פערשטייט זיך, די גייסטיג־רעליגיעזע עדה, הגם דובנאָוו זאָגט, אַז איהם בעפרידיגט נישט אַזאַ פאָרמולירונג וואָס בעגירט דאָס סאָציאַל־עקאָנאָמישע אין יודישען לעבען — האַלט דער רעפערענט, אַז אויך בײַ איהם (דובנאָוון) געפינט זיך אין יסוד פון דער יודישער געשיכטע פּאַקטיש דאָס רעליגיעז־גייסטיגע.

אָבער אין דער נײַער צײַט (נאָך דער עמאַנסיפּאַציע) איז דאָך דער דאָזיגער פערבינדענדיגער אינהאַלט (די גייסטיג־רעליגיעזע יודישקייט), פערשוואונדען, און עס איז אויך פערשוואונדען דער טרעגער פון דער דײַטשער געשיכטע, די רעליגיעז גייסטיגע עדה.

צו הילף איז געקומען דער יודישער נאַציאָנאַלער געדאַנק, וועלכער האָט פּראָקלאַמירט, אַז די יודען זײַנען אַ נאַציע ווי אַלע נאַציעס און ממילא האָבען זיי אַן אייגענע, פּאָליטישע עקאָנאָמישע און סאָציאַלע געשיכטע און נישט בלויז אַ גייסטיגע, מען האָט געזוכט צו געפינען אַ מאַטעריעלען באַזיס פאַר דער יודישער געשיכטע און איהר טרעגער — די יודישע פאָלקסמאַסען, דער אויסדריקער פון דער שיטה איז ד"ר יצחק שיפּער.

אין זײַנער אַ הקדמה שרײַבט ער, אַז אַ דאַנק די ביזאיצטיגע היסטאָריקער "פערמאָגען מיר אַן אימפּאָזאַנט בילד פון די גייסטיגע אָנפיהרער פון יודענטום אין גלות. ס'איז אָבער לחלוטין נישט פאַראַן די געשיכטע פון יענע הונדערטער טויזענטער, וואָס האָבען אויסגעשפּונען אַ זכר פאַרן עתיד נישט פון עשירות פון גייסט, נאָר פון זייער מיה און האָרעוואַניע אָדער פון שפּעקולאַציע".

און ד"ר שיפּער פאָרשט טאַקע די געשיכטע פון אָט די "הונדערטער טויזענטער", צו זײַנע וויכטיגסטע ווערק געהערען "אָנהייב פון קאַפּיטאַליזם בײַ די יודען אין מערב־אייראָפּע אין מיטעלאַלטער" און "יודישע ווירטשאַפטס־געשיכטע", אין וועלכע ער בעמיהט זיך שאַפען אַ מאַטעריעלען באַזיס פאַר דער יודישער געשיכטע, דערקלערענדיג אויך אַ גאַנצע רייהע גייסטיגע דערשײַנונגען דורך עקאָנאָמישע סיבות.

לויט דער מיינונג פון רעפערענט איז אָבער נאָך דערווייל נישט געלונגען צו רעקאָנסטרואירען קיין איינהייטליכע יודישע ווירטשאַפטס־געשיכטע, ווייל אַזאַ איז בכלל נישט פאַראַן. שיפּערן איז בלויז געלונגען צו בעווײַזען אַלס געזעץ די טעזע פון היסטאָריקער ראַשער וועגען דער יודישער וואַנדערונג. דער געזעץ איז אַזאַ: די יודען וואַנדערען אַרײַן אין אָפּגעשטאַנענע לענדער און ענטוויקלען דאָרט די ווירטשאַפט. זיי בלײַבען אָבער אין די דאָזיגע לענדער אַזוי לאַנג, ביז וואַנען עס קומט נישט אויף קיין קאָנקורענץ פון הערשענדיגען פאָלק גופא. קוים איז דער קאָנקורענט אויפגעקומען — מוזען די יודען וואַנדערען ווייטער.

לויט דער מיינונג פון רעפערענט איז דאָס דער איינציגער דערווייל אײַנהייטס־געזעץ פאַר דער יודישער ווירטשאַפטס־געשיכטע, און דעם איבעריגען איז יודישע ווירטשאַפטס־געשיכטע פּראַקטיש אַ געשיכטע פון יודישען אָנטייל אין דער ווירטשאַפט פון יעדען לאַנד, וואו יודען האָבען זיך געפינען.

פערענדיגט האָט ז. קאַלמאַנאָוויטש דערמיט: וועגען אַ יודישער ווירטשאַפטס־געשיכטע קען מען רעדען בלויז מיט דעם בליק אין דער צוקונפט.

ז. קאַלמאַנאָוויטש האָט זיך אויך אָפּגעשטעלט אויף דער שאַרפזיניגקייט און חריפות פון שיפּערס פאָרשונגען, אויף זײַנע מעטאָדען און זײַן שול, וואָס ער האָט געשאַפען (ד"ר רינגעלבלום, ד"ר מאַהלער און אַנד.)

די יודישע פּיאָנערן אין דער מלוכה וויקטאָריאַ

די מלוכה פון וויקטאָריאַ, אויסטראַליען פײַערט איצט דעם הונדערט־יעהריגען יובילײ פון איהר עקזיסטענץ. דער פאָלגענדער אַרטיקעל ברענגט אײַנצעלהייטען ווי אַזוי דער יודישער ישוב אין וויקטאָריאַ איז געשאַפען געוואָרען און גיט בילדער פון די ערשטע יודישע פּיאָנערען אין אויסטראַליען.

אין דער הונדערט־יעהריגער געשיכטע פון וויקטאָריאַ פערנעהמען די יודען אַ גאַר אָנגעזעהענעם אָרט, שוין צווישען די גאָר ערשטע פּיאָנערען, וואָס האָבען זיך בעזעצט אין וויקטאָריא, האָט זיך געפינען אַ יוד, י. סאַלאָמאָן, וועמעס נאָמען עס ווערט דערמאָנט אין די סאַמע עלטסטע היסטאָרישע דאָקומענטען פון דער שטאָט.

י. סאַלאָמאָן איז געווען איינער פון דעם הייפּעלע פּיאָנערען וועלכע האָבען צוזאַמען מיט דזשאָן בעטמען געלייגט דעם גרונדשטיין פון מעלבורן ער איז געווען, ווי מען קען אורטיילען לויט די פערבליבענע דאָקומענטען, איינער פון די וויכטיגסטע מיטווירקער אין בעטמענס גראַנדיעזען קאָלאָניזאַציע פּלאַן. בײַם פונאַנדערטיילען לאַנד צווישען זײַנע מיטהעלפער האָט בעטמען געגעבען סאַלאָמאָנען אַ ריזיגען שטח פון פערציג טויזענד אַקער אין דער געגענד פון מאַונט־מאַסעדאָן, און אין בעטמענס טאָג בוך אונטער דער דאַטע פון 1־טען יוני, 1834 לייענט מען, אַז ער האָט אָנגערופען דעם באַרג מאַונט סאַלאָמאָן לויט דעם נאָמען פון דעם יודישען פּיאָנער.

דאָס איז געווען אין יאָהר 1831. אין פיר יאָהר שפּעטער האָט זיך שוין אין וויקטאָריאַ געפונען אַ קליינער יודישער קיבוץ, וועלכער האָט די ימים־נוראים אין יאָהר 1839 געפײַערט אין דער וואוינונג פון מר. לאַזאַרוס, און יאָהר 1814 ווען מעלבורן איז סך הכל אַלט געווען זעקס יאָהר, האָט זיך פאָרמעל געגרינדעט די ערשטע יודישע קהלה, וועלכע האָט געציהלט 57 נפשות.

דער יונגער מעלבורנער יודישער קיבוץ איז אויך געווען זעהר טעטיג אויף דעם געביט פון געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציע, נאָך פאַרן יאָהר 1841 האָט שוין אין מעלבורן עקזיסטירט אַ יודישער צדקה־אַנשטאַלט, און אין יאָהר 1848, איז געגרינדעט געוואָרען די "דזשואיש פילאַנטראָפּיק סאָסײַטי", וועלכע עקזיסטירט ביזן הײַנטיגען טאָג.

די ענטדעקונג פון גאָלד אין יאָהר 1851, וואָס איז געווען איינער פון די וויכטיגסטע ווענדפּונקטען אין דער געשיכטע פון וויקטאָריאַ, האָט אויך אין דער געשיכטע פון היגען יודישען קיבוץ געשפּילט אַ דעצידירענדיגע ראָל. עס האָט זיך אָנגעהויבען אַ גרויסע אײַנוואַנדערונג פון יודען קיין וויקטאָריאַ. און דער קיבוץ האָט אין משך פון עטליכע יאָהר זיך שטאַרק פונאַנדערגעוואַקסען. עס זײַנען אויפגעוואַקסען גרעסערע און קלענערע ישובים פון יודען אין באַלאַראַט, בענדיגאָ, מעריבאָראָ, און אין אַלע אַנדערע גאָלד־צענטערס, און אויך אין מעלבורן האָט זיך די יודישע בעפעלקערונג שטאַרק פערגרעסערט, אין 1857 איז אַנטשטאַנען אַ צווייטע מעלבורנער יודישע קהלה. די איסט מעלבורן קאָנגרעגיישאַן, און אין אָנהייב פון די זעכציגער יאָהרען איז אויך אויפגעוואַקסען אַ קהלה אין סט. קילדאַ, דאָס יודישע לעבען אין מעלבורן, און אויך אין אַנדערע שטעט אין וויקטאָריאַ, הויפּטזעכליך אין באַלאַראַט, האָט זיך אָנגעהויבען שטאַרק ענטוויקלען, עס זײַנען ענטשטאַנען פיל פילאַנטראָפּישע און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

דער אויפבליה פון דעם יודישען לעבען אין וויקטאָריאַ האָט אַרויסגערוקט מערקווירדיגע יודישע פּערזענליכקייטען, וואָס האָבען מיטכבוד פערשריבען זייערע נעמען אין די בלעטער פון דער געשיכטע פון דעם דאָזיגען שטאַט. בעזונדערס האָט זיך אַרויסגערוקט אשר הײַמאַן, האַרט, וועמען אויסטראַליען האָט אפשר אַממערסטען צו פערדאַנקען דעם ריזיגען פונאַנדערוואוקס פון דער גאָלד־אינדוסטריע. די ערשטע גאָלד־גרובענס האָט מען ענטדעקט אין פּאָרט פיליפּס, נישט ווייט פון מעלבורן, און האַרט האָט הערפון געזעהן אַ סכנה פאַר דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון דער הויפּט־שטאָט. ער האָט זיך געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע צו ענטדעקען גאָלד אין די מעהר פערוואָרפענע געגענדען, און לויט זײַן איניציאַטיוו איז צונויפגערופען געוואָרען אַ פערזאַמלונג מיטן אָנטייל פון דעם דעמאָלדיגען מעלבורנער לאָרד מעיאָר, און די פערזאַמלונג האָט בעשלאָסען צו אַסיגנירען געלד, מיטן צוועק אויסצופאָרשען די גאָלד־אוצרות אין די נישט־בעוואוינטע געגענדען פון וויקטאָריאַ, עס זײַנען פינאַנסירט געוואָרען עקספּעדיציעס, וועלכע האָבען טאַקע ענטדעקט די פענאָמענאַלע גאָלד־גרובענס אין מאַונט באַנינאָנג, אין דער געגענד פון "אַלעקסאַנדערס קריק". אין באַלאַראַט און אין בענדיגאָ, האַרט איז בעשטימט געוואָרען אַלס עהרען־סעקרעטאַר פון גאָלד־קאָמיטעט, וואָס האָט זיך געשאַפען אין צוזאַמענהאַנג מיט זײַן אַקציע.

אויך אַ רייהע אַנדערע יודישע פּערזענליכקייטען האָבען זיך צו יענער צײַט אַרויסגערוקט אויף דער פאָדערונג פון ווירטשאַפטליכען און פּאָליטישען לעבען פון וויקטאָריאַ. עס איז גענוג צו דערמאָהנען נאָר עטליכע נעמען, ווי מאָריץ מײַקעס און איזיק האַלענשטיין, וועלכע האָבען אויפגעבויט די לעדער־אינדוסטריע אין וויקטאָריאַ, דייוויד טאַלסערמאַן, איינער פון די גרעסטע פּיאָנערען אויף דעם געביט, פון אויסטראַלישען עקספּאָרט־האַנדעל, די האַרטס און די בענדזשאַמינס, וועלכע האָבען געגרינדעט די טאַבאַק־פירמע וו. די. און ה. א. ווילס, באַרנעט גלאַס און ד. גל. כדי זיך צו מאַכען אַ בעגריף וועגען דעם ריזיגען אָנטייל פון די יודען אין דעם אויפבוי פון וויקטאָריאַ. בעת די איצטיגע פײַערונגען קען דאָס יודענטום אין וויקטאָריאַ מיט שטאָלץ הערמאָהנען די נעמען פון די יודישע פּיאָנערען, וועמען וויקטאָריאַ האָט זעהר אַ סך צו פערדאַנקען איהר איצטיגען צושטאַנד פון וואוילזיין און פּראָגרעס.

"די יודישע וואָך" מעלבורן.

דער בלוטיגער קעניג און זײַנע זעקס ווײַבער

לעבענסגעשיכטע פון הענרי דעם אַכטען

פון א. לאָעב

באַר צום סוף פון דעם בריף האָט זי צוגעשריבען:

"איך בעט בײַ דיר אויך, אַז דו זאָלסט פערלייך האַלטען מײַנע קאַמער־מיידלעך, זעהען זיי חתונה צו מאַכען, און דאָס איז נישט קיין שווערע זאַך, ווייל זיי זײַנען בלויז דרײַ אין צאָהל.

"אַלע מײַנע דינער זאָלסטו געבען אַ יאָהר שכירות אַ חוץ דעם געלט, וואָס מען איז זיי שולדיג פאַר פריהער, ווייל אַ גיט וועלען זיי זיך נישט האָבען מיט וואָס צו דערנעהרען.

"צום סוף שווער איך דיר, אַז מײַנע אויגען זוכען מעהר פון אַלץ בלויז דיך אַליין".

בעהמענדיג די פען אין האַנט, בראַוו, פערלאָרען און שוואַך, האָט זי צום לעצטען מאָל זיך אונטערגעשריבען: "קאַטערין, קעניגין פון ענגלאַנד".

איינע פון קאַטערינס הויף־דאַמען, וואָס איז מיט איהר צוזאַמען געקומען פון שפּאַניען קיין ענגלאַנד, איז אין יענער נאַכט געקומען צו פאָהרען פון לאָנדאָן דורכגענעצט און דורכגעפרוירען פון ווינט און רעגען, מיטן תירוץ אַז איהר קאַרעטע איז צעבראָכען געוואָרען אין מיטען וועג. זי האָט אָנגעקלאַפּט אין טויער פון שלאָס, מען האָט זי אַרײַנגעלאָזט אין דער קעניגינס צימער, פּונקט אין צײַט צו פערמאַכען איהרע אויגען און קושען איהר האַנט בײַם געזעגענען זיך, דאָס איז געווען די לעצטע "מענשליכע" פּאַסירונג, וואָס האָט זיך געטראָפען אין דער קעניגין קאַטערינס לעבען.

עז באָולעין

הענרי איז געווען פערליבט, זי איז געווען יונג, שלאַנק און איידעל, מיט אַ שטראַלענדיגער ווײַסער הויט, פײַערדיגע שוואַרצע אויגען און שוואַרצע האָר. זי איז אויפגעצויגען געוואָרען אין פראַנקרייך און איהר נאָמען איז געווען עז באָולעין, דאָס איז געווען הענריס ערשטע ליבע און דערפאַר האָט ער זי געגעבען אַזוי ערנסט.

בויגיג האָט זי אויסגעזעהען, אָבער אין כאַראַקטער איז זי דאָס נישט געווען, צו פופצעהן יאָהר האָט זי שוין געהאַט אויסגעפינען אַלץ וועגען מענער, וואָס עס איז דאָ צו וויסען, זי איז אָהן בעזונדערער אויפמערקזאַמקייט אויפגעצויגען געוואָרען אין הויף פון דער פראַנצויזישער קעניגין, וואו דער פאָטער האָט זי איבערגעלאָזט ווען זי איז אַלט געווען בלויז צעהן יאָהר און דאָרט האָט זי געהאַט די מעגליכקייט צו זעהען ווי אַזוי מענער קענען בעהאַנדלען פרויען, פאַר איהר איז הענרי בלויז געווען איהר שוועסטערס ליבהאַבער, צו זײַן גרויסען צאָרן און פערלעגענהייט האָט ער נישט געקענט פאַר איהר לייקענען דעם פאַקט, וואָס איז אַלעמען געווען בעקאַנט, מערי, עז באָולעינס עלטערע שוועסטער, האָט זיך אַזוי לײַכט פערליבט און אויסגעליבט, פּונקט ווי עס האָבען עס געטאָן די מענער בנוגע איהר אַליין. דער ענגלישער קעניג איז פאַר איהר בלויז געווען איינער אין דער לאַנגער רייהע פון איהרע ליבהאַבער.

ווען עז באָולעין איז אין עלטער פון פופצעהן יאָהר צוריקגעקומען קיין ענגלאַנד, האָט זי איבערגעלעבט איהר ערשטע גרויסע ענטוישונג. שעהן און לעבענסלוסטיג האָט זי זיך מיטן גאַנצען האַרצען פערליבט אין'ם יונגען לאָרד פּוירסי, דעם זוהן און יורש פון אוירל נאָרטאָמבערלאַנד, פון לײַכטע שמועסען זײַנען די צוויי יונגע מענשען אַריבער צו ערנסטע, זייער ליבע איז פאַר קיינעם נישט געווען קיין סוד.

פאַר ען'ען זײַנען אָבער צוגעגרייט געוואָרען אַנדערע פּלענער, דער אַלמעכטיגער וואָלסי, דעם קעניגס קאַנצלער און ראַטגעבער, האָט שוין געהאַט אויסגעאַרבייט אַ פּלאַן דורך איהר צו שליסען אַ פּאָליטישען בונד מיט אירלאַנד, עס איז בעשטימט געוואָרען אַז זי זאָל ווערען די ליידי אָרמאָנט, פון דעם אירלענדישען נאָבעלמאַן, וואָלסי האָט עס שוין בעזאָרגט, אַז ער, בלייך און ציטערנדיג, זאָל זעהען ווי איהר פּוירסי ווערט אַוועקגעפיהרט אין באָרדערליכען טייל פון לאַנד צו הייראַטען דעם אוירל שרוסבערי'ס טאָכטער, מען האָט איהר דערקלערט, אַז זי קען זײַן אַ גוטע פּאַרטיע פאַר אַ רײַכען אירלענדישען לאָרד, וועמעס גיטער עס וועלען אַרײַנברענגען גרויסע סומעס אין דער קעניגליכער קאַסע.

אָבער נישט פאַר דעם אוירל פון נאָרטאָמבערלאַנד. ען האָט דאָס וואָלסין קיינמאָל נישט מוחל געווען. דעם יונגען פּוירסיס פערשיקונג איז געווען דער ערשטער שריט אין דער קריג אין וועלכען ען האָט פערלוירען איהר קאָפּ.

ווען הענרי האָט זי צום ערשטען מאָל דערזעהן איז זי אַלט געווען נײַנצעהן יאָהר, זי האָט איהם גלײַך פערכאַפּט. איהר פריידיגקייט, איהר אונטערדריקטע לײַדענשאַפט, די גאַווה פון איהר שוואַרצען קאָפּ, די ווײַציגע צונג, די פרעהליכע זאָרגלאָזיגקייט פון אַזאַ שטאָלץ, און פריש בעשעפעניש האָבען אין הענרי'ן אָנגעצונדען אַ פערלאַנג, וואָס איז אין יענעם מאָמענט געוואָרען דער מעכטיגסטער מאָטיוו אין זײַן לעבען. אין אָנפאַנג האָט ער נישט געצווייפעלט, אַז איהם וועט אָנקומען לײַכט זי צו בעזיגען, אָבער זײַן פּייער האָט זיך בעגעגענט מיט שטאָל. דאָס פרעהליכע יונגע מיידעל, שלאַנק און לוסטיג, איז געווען די הערשערין איבער איהר אייגענעם קערפּער, זי האָט געקענט אויספיהרען נישט צו געבען איהר גוף דעם וועמען זי האָט נישט געוואָלט, און זי האָט זיך נישט געוואָלט איבערגעבען אַ מאַן וואָס איז פון איהר אָפּגעטיילט געוואָרען דורך צוויי פרויען — דורך איהר שוועסטער מערי און דורך דער קעניגין — קאַטאַרין פון אַראַגאָן.

הענרי איז געווען דערשטוינט ווי אַנ'אָקס, וואָס טרעפט זיך אַז צום ערשטען מאָל מיט אַ שטערניש, און ער האָט געפיהלט ווי זיך נישט אונטערצוגעבען ביז בלוט אָדער ביז דאָס גאַנצע ענגלישע קעניגרײַך וועט נישט בלוטיגען אין דעם קאַמף פאַר זײַנע פערלאַנגען. ער וועט אָפּגטן קאַטאַרינען, זי איז דאָך געווען זײַן ברודערס ווײַב, פאַרוואָס נישט האַנדלען לויט זײַן אייגענעם געוויסען און לויטן געוויסען פון שטאַט און דערקלערען זײַן ערשטע חתונה פאַר ווערטלאָז און אַנולירען זי? די רוימישע קירכע איז געווען פערפליכטעט איהם צו געבען די פערלאַנגטע פרײַהייט, אָבער די קירכע האָט עס נישט געקענט טון, קאַטאַרין איז געווען אַ שפּאַנישע פּרינצעסין און איהר פלימעניק קאַרל דער פינפטער, איז געווען דעם פּויפּסטס שטאַרקסטער פערבינדעטער. די קירכע וועט איהם נישט בעווילליגען אַ גט. האָט הענרי אײַנגעפיהרט אַ נײַע קירך פאַר ענגלאַנד און ער אַליין איז געוואָרען איהר הויפּט. אַזוי אַרום איז ען געמאַכט געוואָרען פאַר אַ קעניגין און ענגלאַנד — פאַר אַ פּראָטעסטאַנטיש לאַנד.

דאָס פיהרען אַ ליבע זעקס יאָהר נאָכאַנאַנד איז נישט געווען אַזאַ לײַכטע זאַך פאַר ען'ען, זי איז נישט געקרוינט געוואָרען ביז 1631, הענרי האָט זי ליב געהאַט, ער האָט זי בעשאָטען מיט ציהרונג און ליבעס־בריף, ער האָט לכבוד איהר אַראַנזשירט באַנקעטען און פײַער־באַלען, זייערע בריף האָבען איהר דערציהלט וועגען דער גרויסער בענקשאַפט נאָך איהר צו האָבען זי אין זײַנע אָרעמס, אָבער נישט אַלע מאָל האָט ער דערמאָנט וועגען גטן זיך מיט דער פריהערדיגער פרוי, זי האָט זיך געפיהלט צו לאַנג אַ קעניגין אָהן אַ טראָן. זי איז געוואָרען צערייצט און אומגעדולדיג. אין דעם שעהנעם פריהמאָרגען אין מאַי, ווען זי איז געקרוינט געוואָרען, האָט זיך אונטער דעם פײַערליכען טומעל בעהאַלטען די שווערע אומצופרידענהייט פון דער לאָנדאָנער בעפעלקערונג, די לאָנדאָנער האָבען נאָך אַלץ תפילה געטאָן פאַר דער "גוטער קעניגין קאַטאַרין".

כאָטש די גאַסען זײַנען געווען אָנגעפילט מיט מענשען, זײַנען אָבער וויציג געשטאַנען מיט אָנגעבלויזטע קעפּ, ווען די פּראַכטפולע פּראָצעסיע איז פאַרבײַגעפאָהרען דורך לאָנדאָנער טויערען ("לאָנדאָן טאַוער") צו דער וועסטמינסטער עבי, אײַנגעטונקען אין סאַמעט און אין זייד, געמישט מיט ווײַסען געלוועט און בראָקאַט, האָט ען'ס הויף־נאַר אויסגעשריען צום עולם: "איהר האָט מסתמא פאַרכעס, אַז נישט וואָלט איהר זיך נישט אַזוי געשראָקען אַראָפּצונעהמען די הייטלען!" די אַפּלאָדיסמענטען האָבען זיך אַביסעל דערמעהרט, אָבער זעהר שוואַכליך, דאָס פאָלק איז געווען אין כעס איבער דעם וואָס די קעניגין, וועלכע האָט בעקומען אַ מתנה פון טויזענט אַנגעלאָטען, האָט מאָס געלט נישט צעטיילט ווי קעניגליך געשאַנק.

(פאָרטזעצונג — מאָרגען).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 24 דעצעמבער

יח טבת תרצ"ה

זון-אויפגאנג 7.44
זון-אונטערגאנג 3.26

פרעזעס ל. מינצבערג זיך גענומען אנ'אהנטערמיניגען אורלויב

און מאכט פעראנטווארטליך פאר דער קהלה-ארבייט דעם וויצע-פרעזעס ה' בערגער

אינערליכע רייבונגען אין דער „אגודה"-פראקציע. — בריף פון פרעזעס מינצבערג צום וויצע-פרעזעס בערגער. — וואס עס האט דערפיהרט צום קאנפליקט

די שטימונג אין דער יודישער קהלה-פערוואלטונג איז לעצטענס א זעהר געדריקטע, די אינערליכע רייבונגען אין דער אגודה-פראקציע מאכען אונמעגליך א נארמאלע טעטיגקייט אין דער קהלה, צוליב דעם איז שוין זייט א לענגערע צייט בעוואוסט, אז די דאזיגע לאגע קען לאנג נישט אנהאלטען און אז ס'וועט מוזען קומען צו קלאהר מאכען די סיטואציע, מ'האט נישט געוואוסט ווי אזוי דאס וועט געשעהען, אבער מ'האט דערויף געווארט יעדע שעה. די אגודה-פראקציע אין דער קהלה האט אפגעהאלטען זיצונגען כמעט יעדען טאג און מ'האט געזוכט א וועג פון שלום צו מאכען אין דער ערשטער רייה צווישען דעם פרעזעס מינצבערג און וויצע-פרעזעס בערגער, דאס האט זיך אבער נישט איינגעגעבען.

ווי בעקאנט האט פרעזעס מינצבערג ביים רעפערירען דעם ביודזשעט אין דער קהלה-פערוואלטונג ערקלעהרט, אז איהם וועט זיין אונמעגליך צו רעאליזירען דעם ביודזשעט פון יאהר 1935 טאקע צוליב די אינערליכע רייבונגען. די דאזיגע ערקלעהרונג האט מען אנגענומען אלס אנזאג פון דעמיסיע. די אנהענגער פון פרעזעס מינצבערג האבען דאן געפרובט מיט אלע מיטלען צו ווירקען אויפן פרעזעס מינצבערג, אז ער זאל צוריקציהען זיין בעשלוס, דער לאדזער ראבינאט, אין צוזאמענשטעל פון 17 רבנים האבען ארויסגעגעבען א פסק-הלכה, אז פרעזעס מינצבערג טאר נישט אוועקגעהען פון זיין אמט. א רבנים-דעלעגאציע וואס איז בעשטאנען פון הרב קרול און הרב פיינער זענען וועגען דעם ענין ספעציעל געפאהרען קיין גער, פרעזעס מינצבערג האט אבער ווייטער זיין בעשלוס נישט צוריקגעצויגען און נאך דער נעכטיגער זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג איז געקומען צום עפילאג פון דער גאנצער געשיכטע.

פרעזעס מינצבערג האט צוגעשיקט א בריף צום וויצע-פרעזעס בערגער אין וועלכער ער טיילט מיט, אז צוליב זיין שוואכען געזונד-צושטאנד און צוליב די רייבונגען אינערהאלב דער קהלה-פערוואלטונג, איז ער געצוואונגען צו נעהמען א אהן-טערמיניגען אורלויב. גלייכצייטיג גיט ער איבער אלע קהלה-אגענדעס אין די הענד פון וויצע-פרעזעס בערגער און מאכט איהם פעראנטווארטליך פאר דעם גאנג פון דער קהלה-ארבייט.

וואס דאס בעדייט אזא מין אהן-טערמינירער אורלויב אויפן דיפלאמאטישען לשון איז שוין בעקאנט, יעדענפאלס איז זיכער, אז פון היינט אן וועט דער פרעזעס מינצבערג מעהר נישט קומען אין דער קהלה-אריין, ער וועט אויך נישט אנטייל נעהמען אין די זיצונגען פון קהלה-ראט, אויף וועלכע ס'וועט בעהאנדעלט ווערען דער ביודזשעט. די ארבייט וועט איבערנעהמען דער וויצע-פרעזעס בערגער.

די אפאזיציאנעלע דאזערעס פון ציוניסטען, פאלקיסטען און אונפארטייאישע וועלען אויסנוצען די דאזיגע געלעגענהייט פון קריזיס אין דער קהלה-פערוואלטונג און מען טראכט וועגען דעם ווי אזוי צו דעקאמפלעטירען די קהלה-פערוואלטונג. קיין שום קאנקרעטע בעשלוסען זענען אבער נאך נישט אנגענומען געווארען, ס'איז אויך נישט בעקאנט וואס פאר א שטעלונג ס'וועט איצט אננעהמען די אגודה-פראקציע אין דער קהלה און בכלל די העכערע אגודה-אינסטאנצען, וועלכע זענען אין דעם ענין שטארק פעראינטערעסירט, ווייל, די לאדזער קהלה הויבט זיך אן דער „אגודה" ארויסצוגליטשען פון די הענד.

אויפקלערונג פון פרעזעס ל. מינצבערג

באלד נאכדעם ווי דער פרעזעס מינצבערג האט איבערגעשיקט דעם בריף וועגען זיין אורלויב, האבען מיר זיך געווענדעט צום פרעזעס מינצבערג, אויב ער קען נישט געבען קיין אויפקלעהרונגען וועגען דעם און וואס פאר א חלוקי דעות דא האנדעלט זיך.

פרעזעס מינצבערג איז געווען זעהר צוריקגעהאלטען און גערעדט וועגען דעם ענין מיט גרויס פערביטערונג. פון זיינע רייד איז געווען ארויסצודריגען, אז ער האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו זיין פרעזעס פון דער קהלה פאר דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז מיט דעם פנים אבער צו דער „אגודה", צו וועלכער ער געהער. אינערליך האט ער אבער אנגעטראפען אויף קליינליכע אינטריגעס פון אונפעראנטווארטליכע מענשען, וואס הויבען נישט אן צו פערשטעהען אין ענינים פון קהלה-וועזען און די אויפגאבען פון דער לאדזער קהלה. דאס האט איהם געבראכט צו זיין איצטיגען שריט.

פרעזעס מינצבערג זאגט ווייטער, אז ער וועט זיין צייט און פעהיגקייטען אויסנוצען פאר יודען אויף אנדערע געביטען, ער האט פשוט נישט דעם כח זיך אליין צו איבערענדערען און טאנצען אזוי ווי אנדערע ווילען.

פרעזעס מינצבערג לייקענט די קלאנגען, אז דער פינאנציעלער מצב פון דער קהלה האט איהם געבראכט צו דעם שריט. די מאטעריעלע לאגע איז נישט אנדערש ווי זי איז געווען שטענדיג. מיטן וואוקס פון דער טעטיגקייט האבען זיך פערגרעסערט די געברויכען און ס'וואלט געווען נאכאמאל אזויפיל געלד וואלט דאס אויך געווען צו ווייניג. דער מצב פון דער לאדזער קהלה איז איצט אויב נישט בעסער, איז ערגער געוויס נישט.

אויף אונזער פראגע, צי דעם בריף צו ה' בערגער וועגען אורלויב איז גלייך מיט רעזיגנאציע, האט פרעזעס מינצבערג געענטפערט, אז ער האלט, אז ער האט אפגעגעבען אנ'עקזאמען פאר דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין זיין טעטיגקייט. ס'איז איהם זעהר שווער צו פערלאזען דעם בכבודיגען אמט. ער איז אבער געווען גרייט צוליב די אלע שוועריגקייטען צו דעמיסיאנירען. צוליב אבער דעם דראנג פון אלע זייטען דעם פסק פון ראבינאט א. א. וו. האט ער איצט גענומען אנ'אהנטערמיניגען אורלויב און וואלט געווען גליקליך, אויב מ'זאל איהם נישט צווינגען צוריקצוקומען אויף דעם אמט.

נאך דער שפאלטונג אין דער ענדעקישער שטאט-ראט-פראקציע

„די כאדעקעס זענען נישט קיין עהרען-לייט און די ענדעקעס זענען נאראנים"

דער אנטיסעמיטיזם פון ביידע צדדים

די שפאלטונג, וועלכע ס'האבען ארויסגערופען די כאדעקישע ראטמענער אין דער שטאטראט מערהייט האט די ענדעקעס געטראפען ווי א דונער. זיי האבען דערפיהלט, אז זיי האבען די גאנצע קאמפאניע פערשפילט, באלד איז צונויפגערופען געווארען א זיצונג פון דער ענדעקישער פראקציע אין שטאט ראט, דארט האט מען זיך געריסען פאר די האהר, איינער האט אויף דעם צווייטען ארויפגעווארפען די שולד דערפאר, וואס ס'איז געשעהן. ס'איז אנגעוויזען געווארען, אז די כאדעקעס זענען ארויסגעשטעלט געווארען אויף די ענדעקישע ליסטעס אלס פערזאנען און נישט אלס פארטיי. די כאדעקעס האבען געזאלט שווערען נישט צו פערראטען די ענדעקעס, צוליב דעם איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, אז די וועלכע האבען ארויסגערופען די שפאלטונג זענען נישט קיין עהרען מענער און זיי ווערען אויסגעשלאסען פון דער פראקציע.

מיר האבען געהאט די געלעגענהייט צו רעדען מיט'ן פרעזעס פון די אפגעשפאלטענע כאדעקעס פאטאפטשוק, וועלכער האט ערקלערט, א ס'איז א ליגען אז די כאדעקעס האבען געזאלט פיגורירען אויף די ענדעקישע ליסטעס אלס פערזאנען, די ענדעקעס האבען גענומען די כאדעקעס צוליב דער גרויסער צאהל ארבייטער שטימען.

ה' פאטאפטשוק ערקלערט, אז די כאדעקעס האבען זיך ענטוישט באלד אויף דער ערשטער זיצונג פון שטאט ראט בעת דער אנטיסעמיטישער העצע.

— מיר זענען אויך אנטיסעמיטען, ערקלערט ה' פאטאפטשיק, אבער נישט אזעלכע נארישע ווי די ענדעקעס. מיר ווילען נישט זיי שלאגען און נישט האקען קיין שויבען. מיר ווילען פיהרען מיט זיי א קאמף. וועלכער זאל זיין אין איינקלאנג מיט דער קריסטליכער מאראל. אויב א יודישער פארשלאג וועט זיין א נוצליכער פאר דער שטאט, וועלען מיר איהם שטיצען, מיר האבען אין זין די קריסטליכע עטיק. די ענדעקעס האבען אונז שענדליך אפגענארט. ווען זיי האלטען אונז פאר נישט קיין צהרען-מענשען, קענען מיר זיי פערזיכערען, אז מיר וועלען זיי שוין נישט מעהר שטיצען אין קיין שום פראגע.

א שרעקליכער „פאטשאנטעק"...

א שאפער האט זיך גופא איבערגעפאהרען מיט זיין אייגענעם אויטא

(2) פאסירט האט דער אויסטערלישער פאל נעכטען 12 בייטאג אויף ראג טרויגוטא און פיעטריקאווער:

צום 52-יעהריגען שאפער, בערטאלד שעלער, וועלכער איז דארט געשטאנען מיט זיין טאקסובקע, איז צוגעקומען א פאסאזשיר, ער זאל איהם אין ערגעץ אפפיהרען.

שעלער האט לאנגע שעה'ן געווארט אויף א פאסאזשיר (מ'פאהרט לעצטענס זעהר קנאפ מיט די טאקסובקעס: אויך סימן דליתו!) האט ער שנעל א דריי געטון דעם רודער...

דער אויטא האט זיך אבער נישט גערוהרט פון ארט, ווייל פון שטעהן אונבעוועגליך לאנגע שעה'ן איז דאס וואסער אינ'ם מאטאר איינגעפרוירען געווארען.

שעדער איז דאן ארויס פון דער טאקסובקע און גענומען מיט'ן דרייען די קארבע אפווארימען דאס פערפרוירענע וואסער...

און דא האט פאסירט דאס אומגליק:

דער רודער, וואס איז געווען אנגעשטעלט אויף פאהרען האט אנגעהויבען צו פונקציאנירען, און פלוצים האט עס מיט א געוואלדיגען אימפעט א טראג געטון די טאקסובקע, וועלכע איז האסטיג ארויפגעפאלען אויף דער פארענט-שטייענדיגער צווייטער טאקסובקע (וואס האט משמעות נאך לענגער געווארט אויף א גאסט) און צוגעשטיקט דעם אומגליקליכען שאפער.

מיט טיפע וואונדען אין קאפ, מיט צובראכענע 2 ריפען, איינגאנצען א צושעדיגטען, האט פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

— האסטו דיר א יום-טוב!...

ביז 6 א זייגער מעגען היינט זיין אפען די געוועלבער

(2) אין הסכם מיט דער פעראדענונג פון דער לאדזער שטאטישער סטאראסטווע מוזען די געוועלבער היינט ווערען געשלאסען 6 א זייגער.

צוגאב-פאבאר

(2) דעם קומענדיגען פרייטאג ד. 28 ה.ח. וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז שטאט 1, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך שטעלען פאבאראווע פון יאהרגאנג 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 11, 9, 8, 5, 3, 2 קאמיסאריאטען.

דעם 28 דעצעמבער וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראווצעס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7, 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט-סטאראסטווע.

די פאבאר-רשימה פון יאהרגאנג 1914

וועט מען קאנען נאכזעהען פון 2 ביז'ן 15 יאנואר

(א) אנהויבענדיג פון 2 ביז'ן 15 יאנואר 1935 וועט אין מיליטער-ביורא פון דער לאדזער שטאט-פערוואלטונג (פיעטריקאווער 165) ארויסגעלייגט ווערען פאר דער עפענטליכקייט דער רעגיסטער פון פאבאר-פליכטיגע פון יאהרגאנג 1914.

אלע פאבאראווצעס פון 1914 וועלען אין משך פון דער צייט דארפען קאנטראלירען, צי זיי זענען אריינגעטראגען געווארען אין דער רשימה, און אין פאל ווען זיי וועלען פעסטשטעלען אומפינקטליכקייטען, וועלען זיי דארפען מעלדען, מ'זאל זיי אויסבעסערען. דערביי וועלען זיי דארפען צושטעלען ענטשפרעכענדע דאקומענטען.

אפטייקען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: יאנקעלעוויטש (סטארי-רינעק 9), שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37), גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), האמבורג גיובנא 50), פאוולאווסקי (פיעטריקאווער 307), פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

מארגען, דינסטאג ביינאכט, דיזשורירען: י. קאפראווסקי (נאוראמיעיסקא 15), ס. טראווקאווסקי (בזשעזשינער 56), מ. ראזענבלום (שרודמיעיסקא 21), מ. בארטאשעווסקי (פיעטרקאווער 95), ה. סקווארשינסקי (קאנטנא 54), ל. טשינסקי (ראקישינער 53).

איבערמארגען מיטוואך ביינאכט דיזשורירען: ק. לייגוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן מלינארסקא 1), וו. דאנילעצקי (פיעטריקאווער 127) פערעלמאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער וואלטשאנסקא 37), ב. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27.

די טאלאנען אקציע

פון „נותן לחם" אויף אומזיסטע מיטאגען ענטוויקעלט זיך זעהר גוט. עס זענען שוין פערשפרייט געווארען אין שטאט א סך טויזענטער טאלאנען. ס'איז כאראקטעריסטיש צו פערצייכענען, אז צווישען די עסערס זעהט מען זייער אפט קריסטען, וועלכע בעקומען פון יודישע מנדבים די טאלאנען און דאנקען זייער הארציג די מיטגלידער פון „נותן-לחם" פאר דעם עסען, וואס זיי בעקומען.

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 201-93

ספעציאליסט

פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג.
סעקסועלע בערטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–8 אווענד

נישט-געלונגענער פּרוב פון דער „אגודה"-מעהרהייט צו אנגאזשירען נייע רבנים

נעכטיגע שטורמישע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג

בעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג, זעהט אויס, אַז די מעהרהייט אין דער לאָדזער קהלה האָט זיך איצט ווידער מתקנה געווען אין זייערע וואַ־שעווער חברים און מ'טראַכט ווי אַזוי אַריינצושמוגלען נאָך עטליכע רבנים קיין לאָדז.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג איז דער ענין געקומען צום פאָרשיין, דער ענין איז אָבער דערווייל נאָך נישט אַרורכגעגאַנגען צוליב דער שטאַרקער אָפּאָזיציע פון די ציוניסטישע, פאָלקיסטישע און אונפּאַרטייאיש־רעליגיעזע דאָזאָרעס.

באַלד ווי דער פּרעזעס מינצבערג עפענט די זיצונג

שטעלען די דאזארעס א גאנצע אנפראגע.

דאָזאָר פליוואַצקי פרעגט ווען די קהלה וועט איבערנעהמען פון מאַגיסטראַט די איבקאַסאַ אין די שעכט־הויזער און בעזעצען מיט אייגענע קאַסירערס.

דאָזאָר גלאַטמאַן פרעגט, ווען ס'וועט שוין גע מאַכט ווערען אַנ'אָרדנונג מיט דער סומע, וועלכע איז בעשטימט געוואָרען אויף האַנדווערקער־קאַרטען פאַר אָרימע בעלי־מלאכות און ביז היינט געניסט נאָך קיינער נישט פון דעם געלד.

דאָזאָר רומקאָווסקי שטעלט אַ גאַנצע רייה פראַגען: 1) וואָס וועט זיין מיטן חוב פון הרב מייזעל, וועלכער ווערט נישט אויסגעצאָהלט. 2) צי איז דין ערקלערונג צו דער ביודזשעט־דעבאַטע פראַ טאָקאָלירט, 3) מיט וואָס פאַראַ רעכט האָבען 17 מורה הוראה אַרויסגעגעבען אַ פסק, אַז פּרעזעס מינצבערג זאָל ווייטער בלייבען פּרעזעס אין דער קהלה, 4) צי האָט דער פּרעזעס אויסגעשעפּט דעם גאַנצען דיספּאָזיציע־פאָנד, 5) צי איז אמת, אַז דער פּרעזעס גיט זיך אָן אין דימיסיע.

תשובות

אויף די אַלע פראַגען ענטפערט פּרעזעס מינצבערג:

וואָס שייך דעם איבערנעהמען די איבקאַסאַ אין די שעכט־הויזער, איז נישט פאַראַן קיין שום שטערונג, ס'דאַרף נאָר זיין אַ בעשלוס וועגען דעם פון דער פערוואַלטונג.

דער ענין וועגען אונטערשטיצונגען אויף האַנדווערקער־קאַרטען איז ערלעדיגט געוואָרען אויף דעם אופן, אַז די פּריוואַט־פערסאָנען דאַרפען זיך ווענדען מיט ביטעס צו זייערע צעכען, וועלכע שיקען דאַן איבער די ביטעס מיט זייער מיינונג אין דער קהלה, וואו ס'ווערען אַרויסגעגעבען די אונטערשטיצונגען.

דער פאָרשלאַג פון דאָזאָר גלאַטמאַן צו עפענען אַ דיסקוסיע וועגען דעם ענטפער ווערט אָפּגעוואָרפען.

אויף די אָנפראַגען פון דאָזאָר רומקאָווסקי ענטפערט פּרעזעס מינצבערג, דער חוב פון הרב מייזעל איז נישט אויסגעצאָהלט געוואָרען דערפאַר, ווייל ר' לייזער איטשע מייזעל האָט געזאָלט אַנגאַזשירט ווערען אַלס מורה־הוראה, די סומע וועט איצט אויסגעצאָהלט ווערען.

וואָס שייך דעם פסק פון די רבנים האָבען זיי וועגען דעם נישט צוגעשיקט קיין בריף אין דער קהלה, אַזוי אַז ס'איז נישט פערהאַן קיין יסוד, אויף וועלכען צו דיסקוסירען.

ווייטער ענטפערט דער פּרעזעס, אַז פון דיספּאָזיציע־פאָנד האָט מען נישט מעהר גענומען וויפיל מ'האָט געדאַרפט און וואָס שייך זיין רעזיגנאַציע וועלען זיך די דאָזאָרעס וועגען דעם דערוויסען אין דער ענטשפּרעכענדער צייט.

נאָכדעם ווי ס'ווערט איבערגעלייענט און אָנ־גענומען דער פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער זיצונג ווערט ערלעדיגט די ווענדונג פון „צעיר וועלט־צענטראַלע פאַר שמירת־שבת, וועלכע האָט זיך אַי־בערגעצויגען פון בערלין קיין אַמסטערדאַם און ס'ווערט בעשטימט אַנ'איינמאָליגע סובסידיע פון 200 זלאָטעס.

דאָזאָר רוס גיט דאַן אָב אַ בעריכט

פון דער לוסטראציע-קאמיסיע.

וועלכע האָט לוסטרירט דאָס יתומים־הויז אויף זגערזשער 40. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצורופען 3 פאָרשטעהער פון דער אינסטיטוציע אויף ערקלערונגען.

דאַן טרעט מען צו בעטראַכטען די פראַגע

וועגען ערגענצען דעם צוזאמענשטעל פון ראבינאט

די פראַגע רעפערירט דער פּרעזעס מינצבערג, ער זאָגט, אַז נאָך אין פאַראַיאָהריגען ביודזשעט איז אַריינגעשטעלט געוואָרען אַ סומע פון 36 טויזענד זלאָטעס אויף צו אַנגאַזשירען 3 נייע מורה־הוראה, די פּאָזיציע איז בעשטעטיגט געוואָרען דורך דער אויפזיכטס־מאַכט, זייט דעמאָלס האָט זיך די קהלה־פערוואַלטונג פערנומען מיט רעגולירען די פראַגע פון ראַבינאַט ווי אַריבערטראָגען די נישט־עטאַטאָווע מורה־הוראות אַלס עטאַטאָווע און אויך מיט דעם ענין פון אַנגאַזשירען אַ הויפּט־רב, די פראַגען קענען אָבער איצט נישט רעאַליזירט ווערען. די אויפזיכטס־מאַכט שטעהט אויפ'ן שטאַנדפּונקט, אַז די פראַגע פון די מורה־הוראות קען רעגולירט ווע־רען דעמאָלט ווען אין לאָדז וועט זיין אַ הויפּט־רב. צוליב דעם אָבער וואָס איצט איז פערהאַן אַ נויט־ווענדיגקייט צו ערגענצען דעם צוזאַמענשטעל פון ראַבינאַט, האָט ער אויסגעוועלט ביי דער אויפזיכטס מאַכט, אַז מ'זאָל אַלס אויסנאַהם ערלויבען צו אַנגאַ־זשירען נאָך מורה־הוראות אויף דעם אופן ווי ס'האָט זיך פּראַקטיצירט ביז איצט, דאָס מיניסטער־יום האָט מסכים געווען, אַז די ניי־אַנגאַזשירטע מורה הוראות זאָלען בלייבען צייטווייליג ביז צו אַ קאָנ־קורס. אין נאָמען פון דער אגודה־פראַקציע לעגט ער פאָר ער וויל

צו אנגאזשירען הרב ר' נחמיה'לע אלטער

(אַ ברודער פון גערער רבי) מיט אַ געהאַלט פון 800 זלאָטעס אַ חודש.

דאָזאָר רוס זאָגט, אַז פונ'ם פאָרשלאַג פון פרעזעס מינצבערג איז קלאָר, אַז דאָס געהאַלט פאַר'ן ניי־אַנגאַזשירטען רב וועט גענומען ווערען פון בודזשעט פון דער סאָציאַלער הילפס־קאָמיסיע, אַ חוץ דעם איז נישט פערהאַן קיין שריפטליכע שטע־לונג אין דער פראַגע פון דער אויפזיכטס־מאַכט, אויפ'ן יסוד פון מינדליכע צוזאָגען קען מען נישט אַנגאַזשירען קיין רב, פון די סומע פאַר נייע רבנים וועלכע געפינען זיך אין בודזשעט וועט מען באַר קענען בעהמען פאַר די רבנים, וועלכע וועלען אָנ־גענומען ווערען אויפ'ן יסוד פון אַ קאָנקורס.

ווייטער ערקלערט דאָזאָר רוס, אַז פאָריגע וואָך האָט מען געהעכערט דאָס שכירות פאַר 2 רבנים מיט 50 זלאָטעס אַ וואָך און אַלס דעקונג האָט מען געהעכערט די סומע פון איינמאָליגע אונטערשטי־צונגען מיט 1500 זלאָטעס. ביי אַזאַ לאַגע וואָלט מען געדאַרפט די פּאָזיציע פאַר סאָציאַלע הילף פערגרע־סערען מיט 10 טויזענד זלאָטעס.

אַ חוץ דעם זעהט דאָזאָר רוס נישט קיין נויט־ווענדיגקייט צו אַנגאַזשירען אין דער איצטיגער שווערער צייט קיין נייע רבנים, ס'זענען פערהאַן איצט אין לאָדז 17 רבנים, דער ראַבינאַט איז אָבער נישט אָרגאַניזירט און האָט נישט ווי געהעריג פער־טיילט די אַרבייט. דער ראַבינאַט קאָסט סיי־ווי־סיי דער קהלה 125 טויזענד זלאָטעס אַ יאָהר, דאָזאָר רוס לעגט פאָר איבערצוגעהען איבער דער פראַגע צו טאָג־אָרדנונג.

דאָזאָר רומקאָווסקי זאָגט, אַז דאָ מיינט מען נישט קיין כשרות און קיין רבנים, נאָר

מען וויל אנ'אייגענעם מענשען געבען פרנסה,

אין דער צייט ווען מען גיט נישט קיין שום איבערסטיטוציע קיין סובסידיעס געהט מען אויסגעבען נייע 10 טויזענד זלאָטעס אויף נייע רבנים, מ'קען נישט בעלאַסטען די בעפעלקערונג מיט נייע שטייער'ן און דעריבער וועט ער שטימען געגען דעם אַנגאַזשירען נייע רבנים.

ווינצע־פּרעזעס בערגער ערקלערט, אַז דאָס געהאַלט פאַר די מורה־הוראות וועט נישט גענומען ווערען פון דער סאָציאַלער הילפס־קאָמיסיע, ס'איז דאָ צו ווייניג מורה־הוראות, אויפ'ן אָרט פון די פערשטאָרבענע זענען נישט צוגענומען געוואָרען קיין נייע.

דאָזאָר רומקאָווסקי האַלט ווייטער אונטער זיין שטעלונג און פערלאָזט די זיצונג.

דאָזאָר גלאַטמאַן איז אויך געגען דעם פערגרע־סערען די אויסגאַבען אויף נייע רבנים וואָס איז באַר אַ פערשטעלטער פּרוב צו געבען פּאָסטענס אייגענע מענשען.

פּרעזעס מינצבערג ערקלערט, אַז דער פאָרגעלעגטער קאַנדידאַט ר' נחמיהלע איז אַ גרויסער רבנים־אויטאָריטעט און ס'איז מעגליך, אַז איהם וועט זיך איינגעבען צו סאַנירען די פערהעלטנישען אין ראַבינאַט.

דער פאָרשלאַג פון דאָזאָר רוס איבערצוגעהען צו טאָג־אָרדנונג איבער דער פראַגע ווערט אָפּגעוואָרפען, דאַן פערלאָזען אויך די דאָזאָרס גלאַטמאַן און רוס די זיצונג און ס'ווערט קוועסטיאָנירט דער קוואָרום. ס'שטעלט זיך אַרויס, אַז דאָזאָר פליוואַצקי (אָפּאָזיציע אין דער „אגודה"־פראַקציע) איז פּלוצלונג פערשוואונדען געוואָרען, ס'איז אויך נישט געקומען הרב פיינער (נישט קיין אגודהניק) און אַזוי־אַרום איז

אויף דער זיצונג נישט געווען קיין קווארום.

פּרעזעס מינצבערג ערקלערט דאַן, אַז ער היסט איבער די זיצונג ביז 7 אין אָווענד.

האַלב 8 אין אָווענט עפענט ווידער פּרעזעס מינצבערג די זיצונג, הרב פיינער איז ווידער נישט געקומען, ס'זענען פערהאַן די 5 דאָזאָרעס פון דער קהלה און דאָזאָר רוס, באַלד נאָכ'ן עפענען די זיצונג טראָגט דער ווינצע־פּרעזעס בערגער פּלוצלונג אַריין אַ פאָרשלאַג, אַז מ'זאָל די פראַגע פון אַנגאַזשירען ר' נחמיהלע אַלטער אַלס רב אַראָפּנעהמען פון דער טאָג־אָרדנונג. דער פאָרשלאַג ווערט אָנגענומען. פּרעזעס מינצבערג ערקלערט דערויף, אַז ער האָט געשטימט געגען דעם פאָרשלאַג.

נאָכדעם ווי ס'ווערט געוועהלט אַ קאָמיסיע צו פיהרען די שחיטה אין די פעה־זאַגען פון ווינצע־פּרעזעס בערגער, דאָזאָר שוויאַטלאַווסקי און דאָזאָר רוס, גיט פּרעזעס מינצבערג אָפּ אַנ'ערקלערונג, אַז ער נעהמט אָן אַ־הן טערמיניגען אורלויב, ווייל נישט מעהר אַמטירען אין דער קהלה און לייענט דורך דעם טעקסט פון בריף, וועלכען ער האָט צוגעשיקט דעם ווינצע־פּרעזעס בערגער (דעם בריף גיבען מיר אויף אַנ'אַנדער אָרט), דערמיט איז די זיצונג גע־שלאָסען געוואָרען.

הלאַנג-קינא
„MIRAŻ"
11 ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנט.) 16
היינט און פאַלג. טעג!
דער בעסטער פּוילישער פילם א. נ.
דער זינגער פון ווארשא
אין דער הויפּטראָל
EUG. BODO
אויסערן־פּראָגראַם: וואָכען־פּאַראַמאָנט.
בילעטען צום פּרייז: III פּלאַץ – 54 גר.,
II פּלאַץ – 85 גר., I פּלאַץ – 1.09 גר.
באַלקאָן – 75 גר.

די באיקאט-אקציע פון די ענדעקעס געגען יודישע געוועלבער

נעכטען אַ גאַנצען טאָג זענען פונאַנדער־געטיילט געוואָרען אין אונזער שטאָט פערשידענע אויפרופען און אַגיטאַציע־מאַטעריאַל, אַז מ'זאָל פאַר די הגאות נישט קויפען ביי יודען, פאַר פיל געוועלבער אין די יודישע גאַסען זענען געשטאַנען ספּעציעלע מענשען, וועלכע האָבען אַגיטירט נישט אַריינצוגעהען אין יודישע געוועלבער.

די אַגיטאַציע האָט געהאַט אַ פּעולה, די קריסטליכע קונים האָבען זיך געלאָזט צורעדען און די יודישע געוועלבער האָבען איינגאַנצען געתוסטעוועט.

דער בעזוך פון שמואל זשוכאוויצקי איז לאדז

היינטיגע וואָך קומט קיין לאָדז דער גרינדער פון דער מיטעלשטאַנדס־קאָלאָניע, ה' שמואל זשוכאָוויצקי פון ארץ־ישראל.

ה' שמואל זשוכאָוויצקי איז גוט בעקאַנט דעם פּוילישען יודענטום פון זיינע לייסטונגען אויף די פערשידענע נאַציאָנאַלע געביטען אין פּוילען און איז נישט ווייניגער פּאָפּולער פון זיינע בעדייטענדע שאַפונגען אין א״י.

דאָס שאַפען פון דער מוסטערהאַפטע מי־טעלשטאַנדס־קאָלאָניע „מגדיאל" אין א״י, וואָס איז אַגב געווען דער ערשטער פּרוב אויף דעם געביט — האָט איהם פערשאַפט דעם פּאָפּולערען נאָמען „אלוף־מגדיאל" און איהם בעליבט געמאַכט אין אַלע קרייזען פון יודישען ישוב אין א״י.

ה' זשוכאָוויצקי פערנעהמט היינט צו טאָג אַ בעדייטענדען אָרט אין ארץ־ישראל'דיגען לעבען. ער איז אַ מיטגליד פון הויפּט־דירעקטאָריום אין ירושלים, מיטגליד פון ועד הלאומי, פּאָרזיצער פון די פערבאַנדען פון די נאַציאָנאַלע קאָלאָניסטען און איינער פון די קעמפער פאַר ריין יודישער אַרבייט אין א״י.

אין אונזער שטאָט קומט ה' זשוכאָוויצקי אין שליחות פון הויפּט־דירעקטאָריום פון קרן קימת לישראל און וועט אַרויסטרעטען אויף דער פייער־ליכער ארץ־ישראל־אַקאַדעמיע, וואָס קומט פאָר דעם היינטיגען דאָנערשטאָג אין פילהאַרמאָניע־זאַל.

דער דאָזיגער בעזוך פון איינעם פון די בעדייטענדסטע פערזענליכקייטען פון ארץ־ישראל־ישוב האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע [illegible] רעפּסירונג אין אַלע היגע נאַציאָנאַלע קריי[illegible]

יודישע ארבייטסלאזע קאנען בעקומען זייערע אונטערשטיצונגס פראדוקטען אין „נותן לחם"

ווי עס איז בעוואוסט בעקומען 2 הונדערט יודישע פאַמיליעס (פון די העכער 3 טויזענד פון דער אַלגעמיינער צאָל) אונטערשטיצונג פון „אַרבייטס־פאָנד" אין פּראָדוקטען.

לעצטענס זענען אַ סך יודען געקומען מיט אַנקלאַגעס, אַז דער קאָמיטעט גיט זיי טאַלאָנען אין דעם קריסטליכען קאָאָפּעראַטיוו וואו מ'גיט זיי... סלאָנינע.

אין דעם ענין האָט אין „אַרבייטס פאָנד" קאָמיטעט אינטערוועניערט דער פאָרשטעהער פון דער פערוואַלטונג פון „נותן־לחם" מאַג. מ. באַלבערישסקי, וועלכער האָט בעקומען אַ צוזאָג, פון לייטער פון קאָמיטעט ה' קאַפּיטאַן פּיוואָקאָווסקי, אַז אַלע אַזעלכע טאַלאָנען פאַר יודען וועלען איבערגעביטען ווערען. אַזוי אַרום דאַרפען אַלע יודישע אַרבייטסלאָזע זיך ווענדען מיט זייערע טאַלאָנען דירעקט אין „נותן לחם", וואו זיי וועלען בעקומען די פּראָדוקטען, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס מען האָט זיי פון קאָמיטעט בעשטימט אין אַ קריסטליכען קאָאָפּעראַטיוו.

פערענדיגט די ארבייטען איבער דעם שטאטישען ביודזשעט-פרעליסינאר

(א) עהרענעכטען איז פאַרן רעגירונגס־קאָמיסאַר, ה' וואָיעוואָודזקי, רעפערירט געוואָרען דער ביודזשעט־פּרעלימינאַר פון דער לאָדזער שטאָט־פערוואַלטונג אויפן יאָהר 1935–36.

די אויסבעסערונגען, וואָס וועלען געמאַכט ווערען דורכן קאָמיסאַר וועלען אַדורכגעפיהרט ווע־רען דורך ענטשפּרעכענדע אָפּטיילונגען אין משך פון דער לויפענדער וואָך, און אין די ערשטע טעג פון חודש יאַנואַר וועט ער איבערגעגעבן ווערען צום דרוק.

אין דער צווייטער העלפט יאַנואַר 1935 וועט דער פּרעלימינאַר איבערגעגעבן ווערען צו עפענטליכער איבערזיכט, און דערנאָך — אין שטאָט־ראַט צום בעשטעטיגען.

פון דעם אַלץ איז צו דרינגען, אַז אין אָנהויב פעברואַר 1935 וועט פאָרקומען די ביודזשעט זיצונג פונם לאָדזער שטאָט־ראַט.

א מארד, צי א רויב-מארד?

(א) אויפ'ן טראַמוואַי־וועג לעם רודא־פּאַביאַניץ האָט מען געפינען אַ שווער־פערוואונדעטען אומבעקאַנטען מאַנספּערשוין, וועלכען מ'האָט אָפּגעפיהרט גלייך אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

דאָרט איז ער גלייך, נישט קומענדיג צום בעוואוסטזיין געשטאָרבען, אַזוי אַז עס איז דער־ווייל נאָך נישט פעסטגעשטעלט, ווער ער איז און צי האָט מען דאָ צו טון מיט אַ געוועהנליכען מאָרד, אָדער מיט אַ רויב־מאָרד.

ס'הויבט זיך אן א „גוט" יאהר אין דעם לאדזער קרייז-געריכט

(א) אין יאַנואַר 1935 וועט אין היגען קרייז־געריכט פאָרקומען אַ רייהע סענסאַציאָנעלע פּראָצע־סען, וואָס וועלען זיך פעראינטערעסירען די ברייטע עפענטליכקייט.

אַזוי למשל וועלען זיך האָבען צו פערענט־פערען פאַר'ן געריכט די 15 ענדעקעס מיט'ן אַדוו. קאָוואַלסקי, גזשעגאָזשעק און סטאָלאַרעק בראָש, וועלכע ווערען בעשולדיגט פאַר די בלוטיגע גע־שעהענישען דעם 3 מאַי 1934. דער דאָזיגער פּראָצעס זאָל געדויערען 5 טעג, און ווידער האָבען אַ ווידערקלאַנג ווייט אויסער לאָדז.

ווייטער — וועט פאָרקומען דער פּראָצעס פון די בעשולדיגטע אין די מיסברויכען, וואָס זע־נען בעגאַנגען געוואָרען אינם היגען ק. ק. א. אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק וועלען אוועקגעזעצט ווע־רען דער געוו. דירעקטאָר גאַרושקיעוויטש און געוו. ווינצע־דירעקטאָר, האַנעמאַן.

דער דריטער סענסאַציאָנעלער פּראָצעס וועט זיין דער ענין אַדוו. וואַיטשעך מיסאַלאַ. וועלכער ווערט בעשולדיגט אין בעגעהן מיסברויכען אַלס סינדיק פון אַ באַנקראָט־מאַסע.

Dr.
Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
אָן פון 8–12 בייטאָג און פון 4–9 אָווענד

די ספּאָרט=בעוועגונג

פון מכבי=וועלט=פערבאנד

בעזוך פון וויצע פרעזעס הנר. מ. דיקעס אין דאנציג

אויף דער איינלאדונג פון דאנציגער ז. ק. ס. „בר-כוכבא" האט דארט געווײלט דער וויצע-פרעזעס פון פוילישען „מכבי" מגר. מ. דיקעס. אויף דער קאנפערענץ וועלכע איז דארט פארגעקומען זענען געווארען ארומגערעדט ארגאניזאציאנעלע און ספּאָרט פראגען וועלכע זענען נוגע ביידע פערבאנדען. צווישען אנדערע איז אויך אדורכגערעדט געווארען די פראגע וועגען א געמיינזאמען ארויספאהר פון דער דאנציגער און דער פוילישער עקספּעדיציע צו דער מכביאדע אין תל-אביב.

זיצונג פון מכביאדע קאמיטעט און קוואליפיקאציע קאמיסיע

דער צ. ק. פון מכבי פערבאנד אין פוילען האט צונויפגערופען אויף דעם 30/12 א פלענאר סעסיע פון מכביאדע קאמיטעט אויף וועלכער עס וועט ענדגילטיג פעסטגעשטעלט ווערען די צאהל אנטיילנעמער אין פוילישער עקספּעדיציע צו דער מכביאדע.

דעם 31/12 וועט אין ווארשע פארקומען א זיצונג פון דער קוואליפיקאציאנס-קאמיסיע.

גימנאסטישער קורס אין ווארשא

אין ווארשע קומט יעצט פאר א גימנאסטישער קורס פון מכבי פערבאנד אין פוילען. אין קורס נעמען אנטייל מיטגלידער פון מכבי קלובען פון 30 שטעט. דער קורס נעמט ארום פאלגענדע רעפעראטען: גימנאסטיק, טעאריע פון גימנאסטיק, שפּילען — מ. גאלדפייל; סיסטעמאטיק און מעטאדיקע פון מכשירים גימנאסטיק — ד"ר א. גראבער; עסטעטיק פון גימנאסטישע איבונגען — מגר. מ. בירגער; ספּאָרט שפּילען — ב. פּרוסאק; ארגאניזאציע פון גימנאסטישע סעקציעס און העברעאישע טערמינאלאגיע — ש. דאנציג; פראפאגאנדע אין קלוב — אל. אלעקסאנדראוויטש; געשיכטע פון פיזישער ערציהונג — ראזענבערג; אידעאלאגיע פון נאציאנאלען ספּאָרט — מגר. מ. דיקעס; פיזישע ערציהונג צווישען פרויען — פרוי מגר. לעווענבאום; ארגאניזאציע פון מכבי פערבאנד און מלוכהשען אנשטאלט פאר פיזישער ערציהונג — מ. מינץ. אין שלוס פון קורס וועלען פארקומען גימנאסטיקע מייסטערשאפט שפּילען פון מכבי פערבאנד מיט'ן אנטייל פון די בעסטע יודישע גימנאסטישע כחות אין פוילען.

צוגרייטונגען צו דער מכביאדע אין ארץ ישראל

די טעכנישע און ארגאניזאציאנעלע צוגרייטונגען צו דער צווייטער מכביאדע אין א"י גייען אין פולען גאנג. אין דער הויפּט קאמיסיע פאר דער מכביאדע גייען אריין: ד"ר לעלעווער — פרעז. פון מכבי פערבאנד, קאלאנעל קיש — פארז. פון א"י אלימפּישער קאמיטעט און ה' גרינדינגער.

אין דער מכביאדע עקזעקוטיווע גייען אריין: ד"ר לעלעווער, זיסלינג — פארז. פון „מכבי" תל-אביב, וועלעסלי — געוו. סעקרעטאר פון לאנדאנער מכבי, פאצאווסקי — געוו. פארז. פון דער טעכנישער קאמיסיע פון מכבי פערבאנד, זעליג רוסעצקי — געוו. פרעזעס פון מכבי פערבאנד אין פוילען, נתניאל (מכבי-א"י), העס — פארז. פון מכבי חיפה, פאטאקי געוו. פארז. פון האלענדישען מכבי און דאברזינסקי — מיטגליד פון פרעזידיום פון וועלט פערבאנד מכבי. סעקרעטארען פון מכביאדע עקזעקוטיווע זענען: יקותיאלי און ראזענפעלד. מיט די ספּאָרט צוגרייטונגען פון דער מכביאדע פיהרט אן ה' אלוף.

פון לאדזער „מכבי"

סעקציע פון ספּאָרט-שפּילען

די סעקציע פון ספּאָרט=שפּילען ביים לאדזער „מכבי" הויבט אן אינטענסיווע טרענינגען אונטער דער לייטונג פון אינסטרוקטארען פאכמענער.

די טרענינגען פון דער סעקציע וועלען פארקומען אין זאל אויף מארישינסקא 3.

אלע אינפארמאציעס ערטיילט דער סעקרעטאריאט פון קלוב אין אייגענעם לאקאל אויף קאשטשושקי 21.

גימנאסטישע סעקציע

די בעוועגליכע לייטונג פון דער גימנאסטישער סעקציע ביי „מכבי" ארגאניזירט נייע גימנאסטישע פרויען און מענער-גרופען אונטער דער לייטונג פון דיפלאמירטע אינסטרוקטארען. די טרענינגען קומען פאר אין אייגענעם זאל אויף קאשטשושקי 21 אין די אווענד שעה'ן.

איינשרייבונגען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון „מכבי".

נארטען-סעקציע

די נארטען=סעקציע פון וואס „מכבי" איז ענטשטאנען אין פאריגען יאהר, האט ארויסגערופען א בעדייטענדע לעבעדיגקייט. לעצטענס איז די סעקציע אנגענומען געווארען אלס מיטגליד דורך דער פערוואלטונג פון פוילישען נארטען פערבאנד אין קראקא אלס געוועהנליכער מיטגליד פון פערבאנד. אין צוזאמענהאנג דערמיט קענען אלע מיטגלידער פון דער סעקציע געניסען פון די באהן הנחות פאר מיטגלידער פון די נארטען קלובען ביים אויסקויפען בילעטען אויף 1000 און 2500 קילאמעטער.

דער טוריסטישער נארטען-קורס, וועלכער איז ארגאניזירט געווארען דורך „מכבי" אין זאקאפאנע האט זיך אנגעהויבען אין פאראויסגעזעהענעם טערמין, צוליב דעם וואס אין זאקאפאנע איז אויסגעפאלען א שניי, נאך וועלכען מ'האט אזוי לאנג געבענקט.

דעם נאהענטסטען שבת, דעם 29 ד. ח. פאהרט ארויס קיין זאקאפאנע א צווייטע גרופע. איינשרייבונגען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון מכבי. גלייכצייטיג ארגאניזירט דער לאדזער „מכבי" פאר די פערזאנען, וועלכע קענען נישט ארויספאהרען קיין זאקאפאנע א פערקירצטען נארטען=קורס פון 4 טעג. דער קורס הויבט זיך אן דעם 29 ד. ח. די אנטיילנעהמער פון דעם קורס וועלען אדורכמאכען דעם קורס אונטער דער לייטונג פון ערשטקלאסיגע פאכמענער.

באקס

בר כוכבא — שילא 3:11

בר כוכבא האט אין דעם מעטש ארויסגעוויזען, אז זי פערמאגט אן'אויסגעצייכענטען באקס מאטעריאל, וועלכער ענטוויקעלט זיך בהדרגה און מאכט כסדרדיגע פארטשריטען.

פינג=פאנג-מייסטערשאפטען פון פוילישען מכבי-פערבאנד

נעכטען האבען זיך פערענדיגט די פינג פאנג מייסטערשאפטען פון פוילישען מכבי פערבאנד, ס'האבען אנטיילגענומען 7 קלובען פון פערשידענע שטעט, דאס ערשטע ארט האט פערנומען „חשמונאי" (ווארשא) פאר מכבי (לאדז) און מכבי (סאסנאוויעץ) אין די אינדיווידועלע מייסטערשאפטען האט דאס ערשטע ארט פערנומען וויינשטאק (חשמונאי. ווארשא) פאר פוקאטש (מכבי — סאסנאוויעץ) און רעכטלעבען (ווארשא).

5-טער יאנואר — דער טורן-פעסט פון „מארגענשטערן"

דער ווינטער-טורן-פעסט פון „מארגענשטערן" קומט פאר שבת, דעם 5-טען יאנואר, 6 אווענד אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי".

פונקט ווי די טורן-פעסטען, וועלכע זענען פארגעקומען אין די פריהערדיגע יאהרען, וועט אויך דער היי-יאהריגער טורן-פעסט פון „מארגענשטערן" זיין א אמת'ער יום-טוב פאר וועמען ס'איז נאהענט די אידעע פון פיזישער דערציהונג.

12 גימנאסטישע גרופען, 250 ספּאָרטלער פון ספּאָרטלעריגס וועלען אונטער די קלאנגען פון א סימפאנישען ארקעסטער (דיריגענט ה' בייגעלמאן) אויספיהרען פערשידענע גימנאסטישע קאמפאזיציעס, ריטם, קלאנג און בעוועגונג וועלען שאפען איין הארמאנישע, עסטעטישע גאנצקייט.

דער לאדזער „מארגענשטערן" האט שוין א „טראדיציע", — אויף יעדען טורן-פעסט צו קומען מיט נייעס, מיט אריגינעלע איינפאלען, די דאזיגע טראדיציע וועט אויך דאס מאל איינגעהאלטען ווערען. די אינסטרוקטארען-קאמיסיע גרייט צו א רייה איבונגען, וועלכע וועלען בעפרידיגען נישט נאר די כתם ספּאָרטלער, נאר אפילו די, וועלכע קוקען אויף דער ספּאָרט-ארבייט ווי אויף א פערוויילונג

האקעי

אין קאטאוויץ איז פארגעקומען א האקעי מעטש צווישען דער דאנציגער ארבייטער-רעפרעזענטאנץ און דער רעפרעזענטאנץ פון שלעזיען די ארבייטער רעפרעזענטאנץ איז געשלאגען געווארען אין א פערהעלטניש פון... 1:30. אזא רעזולטאט איז נאך נישט נאטירט געווארען.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז דער מעטש איז געווען איין גרויסער סקאנדאל. די דאנציגער שפּילער האבען אפילו נישט געהאט די ענטשפּרעכענדע מלבושים און האבען נישט געהאט קיין אהנונג וועגען האקעי-שפּילען.

ערשטער האקעי-מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון פוילען

מיטוואך קומט פאר אין ווארשא דער ערשטער האקעי מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון פוילען צווישען פאראיאהריגען מייסטער א. ז. ס. (פוזען) און דער ווארשעווער „לעגיא".

ראדיא=פראגראם

מאנטאג, דעם 24-טען דעצעמבער

6,45 פריהמארגען אודיציע. 11,57 צייט סיגנאל. 12,05 פרעסע איבערויכט. 12,10 קאנצערט. 13,00 ידיעות פון טאג. 13,05 פליטען. 16,10 ווייהנאכטס-אודיציע. 16,50 יום טוב קאנצערט (טר. פון לאדז). 17,05 אודיציע פאר קראנקע. 17,04 פילם איבערזיכט. 18,10 סאנזשענ'ס אראטאריום (טר. פון לעמבערג). 20,20 קאלענדע אודיציע אין דער אויספירונג פון ווארש. געזאנג קרייז. 20,35 פאלקס אודיציע פון לעמבערג. 11,25 הערשפּיל פון שלעזיען. 22,05 פליטען. 23,30 אודיציע פאר פאליאקען אין אויסלאנד, פליטען.

DR.

L. Czarnożył

וואוינט יעצט אויף

פיעטריקאווער 62 טעל. 224-94

און נעהמט אן פון 9,30 ביז 10.30 פארמיטאג און פון 4–6 נאכמ.

ספּעצ: האריט-קראנקהייטען

ר. איזראעל

דער בערזען=סוחר

שפּאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

72

— פון מיין גענויקייט און פראקטיק, פון דעם וואס איך קען מעסטען, און איך בין זיך צונויפגעקומען מיט מענשען, איך קען דעם כאראקטער פון דער ראסע און דעריבער קען איך מיט א הונדערט-פּראצענטיגער זיכערקייט זאגען, אז דער ערמארדעטער, וועמענס קאפ עס ליגט דא אויפן טיש איז געווען א יוד אזוי נישט קיין ענגלענדער.

— אבער ווי אזוי האט איהר דאס דערקענט, איך בין דאך אויך א פאליציי-בעאמטער מיט גרויסן פראקטיק, און רוטין און פונדעסטוועגען זעה איך גארנישט פון דעם קאפ דא.

— אן'ענגלענדער מיין ליבער דושאן, שערט זיך קיינמאל נישט אויף דעם אופן, ווי די דאזיגע האר זענען אפגעשוירען, אונזערע פריזירען פערשטעהען אפילו נישט אזוי אפצושערען, פון דעם דריבער איך, אז דאס איז זיכער נישט קיין ענגלענדער און איז געווען אין לאנדאן, העכסטענס טעג אדער וואכען. די האר זענען צו קורצע, אז ער זאל געהאבען דא לאנג געווען, ווייטער דריבער איך ארויס פון דער קאליר פון די האהר, אז דער ערמארדעטער האט געהערט צו דער יודישער ראסע, דאס זענען שווארצע, געקרייזעלטע האהר, וועלכע קענען געהערען נאר צו נעגער צו יודען. היות, ווי קיין נעגער איז דער ערמארדעטער זיכער נישט איז נישט אנדערש ווי ער איז א יוד.

— לאגיש איז דאס, אינספעקטאר, און שכלדיג אויך, אבער קיין זיכערקייט איז דא נישטא. און ווען מע ווייסט שוין דאס אלץ איז אבסאלוט נאך נישט פאראן קיין שום שפור צום ענטדעקען דאס געהיימניש.

— נו, זעהט איהר, איך האב גערעכענט אז איהר וועט זיך דאך כאפען אויף עפעס, אז איהר וועט פון דעם אלעם וואס איך האב אייך געזאגט, דאך עפעס ארויסדרינגען, דערווייל הויבט איהר גארנישט אן צו פערשטעהן.

— איך בין זיך מודה, אז איך הויב גאר נישט אן צו פערשטיין, דער טייוועל האט זיך דא אריינגעקליבען אהער און האט אונז אנגעטון זייער העגער.

— וועל איך דיר זאגען, דושאן, איך וועל דיר געבען צו פערשטעהן וועגען וואס דא האנדעלט זיך און דו וועסט ווייטער פיהרען די אויספארשונג וועגען דעם דאזיגען שקלאפטען פערברעכען און איך וועל אוועקפאהרען קיין פוילען, אזוי ווי איך האב לכתחילה געהאט בעשלאסען.

— ניין, איך נעהם זיך נישט אונטער, איך נעהם אויך זיך נישט די פעראנטווארטליכקייט דערפאר און איך האלט, אז אין אזא ערנסטען מאמענט דארפט איהר פערבלייבען, ווי ס'זאל נישט זיין, מוזט איהר דאך מודה זיין, אז מיר האבען דא צו טון מיט א זעהר ערנסטען ענין.

— יא, אמת, אבער שטעלט זיך פאר, דושאן, אז לויט מיין מיינונג האט מיין רייזע קיין פוילען א גאר נאהענטע שייכות מיט דעם דאזיגען טויטען קאפ, וואס ליגט דא פאר אונז.

איצט איז דושאן שוין געווען אינגאנצען צומישט, ער האט שוין גארנישט פערשטאנען.

— איהר פערשעמט מיך, אינספעקטאר, איך וועל אויפהערען אינגאנצען צו גלויבען אין זיך, אזוי ווי איהר וואלט צו מיר גערעדט טערקיש, איך פערשטעה קיין איין ווארט נישט

— אלזא, זעצט זיך אוועק און איך וועל דיר ערקלערען וואס פאר א בילד איך האב זיך געמאכט פון דער גאנצער געשיכטע.

דער אינספעקטאר האט זיך אוועקגעזעצט אקעגען דושאנען און האט געזאגט:

— איך האב זיך דאס אלץ פארגעשטעלט אויף דעם אופן. דער ערמארדעטער איז א פערמעגענער מאן. א יוד, פון דעם דריבער איך ארויס אז ער האט געמוזט זיין א בעקאנטער און אפשר גאר א נאהענטער בעקאנטער פון רובין, מארקוס, פאן רובין און דער גאנצער געזעלשאפט וועלכע קומט אין בעטראכט ביי דעם ערשטען פאל, וועלכען מיר האבען נאך נישט ערלעדיגט, דאס הייסט ביי דער ערמארדונג פון רובינען, צוליב דעם וואס מיר האבען זיך אזוי ענערגיש גענומען צו דעם ענין און דעריבער האבען זיי געקענט האלטען, אז מיר וועלען סוף כל סוף [illegible]קען דעם מערדער. כדי אונז צו דעזאריענטי[illegible] האבען זיי אונז אונטערגעווארפען דעם דאזיגען ממזר. כדי מיר זאלען פערגעסען אן יענעם מארד און זיך פערנעהמען מיט דעם נייעם, דאס איז אויך לויט מיין מיינונג געווען די סיבה פארוואס זיי האבען דעם קאפ אהערגעשיקט דירעקט צו מיר, זיי האבען געוואלט הפנים, אז דער רושם זאל זיין א גאר גרויסער און איך זאל אינגאנצען צומישט ווערען, מיר טארען זיך אבער נישט לאזען פערדרייען די אויגען, מיר טארען זיך נישט לאזען מיטרייסען אפילו מיט דער גרעסטער סענסאציע. נאר רוהיג און איבערלעגט האנדלען. נו, דושאן, דו האלטסט נישט, אז ס'איז אזוי?

דושאן האט זיך פערטראכט אזוי ווי ער וואלט זיך גלייך לעגען אין קאפ אלץ וואס ער האט געהערט פון דעם אינספעקטאר, ערשט האט ער געקענט בעגרייפען, אז דאס וואס ער האט געהערט איז ווירקליך אזוי, און נישט אנדערש. ס'איז ביי איהם נישט געווען קיין ספק, אז אזוי איז עס און נישט אנדערש.

— איהר זענט גערעכט, הער אינספעקטאר, גלייכצייטיג בעוואונדער איך אייך אין דעם אופן ווי אזוי איהר האט דעם שווערען ענין אויפגעפאסט.

— דאס איז בלויז א השערה, ס'קען זיין, אז א ריכטיגע השערה, אבער קיין הונדערט-פראצענטיגע זיכערקייט אז עס איז ווירקליך אזוי האב איך נישט. יעדענפאלס האב איך געוואלט וויסען, צי איהר זענט אין דער זעלבער מיינונג, וואס איך, אויב יא, וועלען מיר געהען אין דער אויספארשונג אויף דער דאזיגער ליניע, איך וועל פאהרען קיין לאדז און דו וועסט דא פיהרען די אויספארשונג אויף דעם דאזיגען האנט.

(פארטזעצונג קומט).

עס ווערט געשאפען א יודיש מוזעאום אין לאדז

בעשלוס פון דער גרינדונגס-פערזאמלונג

שבת, איז אין לאקאל פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנדקענטשאפט פארגעקומען א גרעסערע פערזאמלונג, וועלכע איז צונויפגערופען מיט'ן ציל צו שאפען א יודישען מוזעאום אין לאדז.

די פערזאמלונג האט געעפענט דער בעקאנטער היסטאריקער ד"ר פ. פרידמאן, וועלכער גיט אפ א בעריכט פון די צוגרייטונגס-ארבייטען פון דעם צייטווייליגען ארגאניזיר-קאמיטעט און נאכדעם גיט ער דאס ווארט דעם גאסט דר. אלפרעד נאססיג, וועלכער האלט א קורצען רעפעראט איבער די צילען און אויפגאבען פון דעם יודישען מוזעאום אין לאדז און בעגריסט די איניציאטיווע פון דעם לאדזער אפטייל פון דער יודישער לאנדקענטשאפט געזעלשאפט.

דיר. א. פערעלמאן רעדט וועגען דער וויכטיגקייט פון שאפען ביים מוזעאום אן אפטייל וועגען אלטער יודישער מוזיק. פראפ. קאהאנע ווייזט אן ווי אזוי מען קען מיט גאנץ קליינע מאטעריאלע מיטלען צוטרעטען צו דער שאפונג פון דעם יודישען מוזעאום און האט אויסגערעכענט די מוזעאלע ווערטען פון א גאנצער רייה חפצים, וועלכע געפינען זיך צעווארפען איבער יודישע שטובען. ה' י. זעלקאוויטש לייגט פאר דעם פראיעקט פאר אן אויפרוף צו דער יודישער בעפעלקערונג.

אין רעזולטאט פון די אויסגעהערטע רעפעראטען און בעריכטען, ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע און עס ווערט בעשלאסען: אז די אנוועזענדע פערזאמעלטע אנערקענען די נויטיגקייט צו שאפען א יודישען מוזעאום אין לאדז.

כדי אנצופיהרען מיט די ארגאניזאציע-ארבייטען ווערט אויסגעוועהלט א קאמיטעט מיט'ן רעכט צוצוקאאפטירען ענטשפרעכענדע יחידים. דער קאמיטעט דארף אויף דער ערשטער זיצונג, וועלכע דארף פארקומען, נישט שפעטער, ווי אין א וואך ארום, אויסטיילען פון זיך אן עקזעקוטיווע, אנצופיהרען מיט אלע ארבייטען.

אלס עהרען-מיטגליד אין קאמיטעט איז געוועהלט געווארען ד"ר אלפרעד נאסיג.

זעלבסטמארד פון א יודיש מיידעל

(א) אויף פיאסקאווא 5 האט זיך נעכטען ארונטערגעווארפען פון 3-טען שטאק די 20-יעריגע קיילע לעווין, און איז דערהרגעט געווארען אויפ'ן ארט.

ווי מ'גיט איבער זאל דאס מיידעל זיין געוועזען גייסטיג קראנק, און שוין איינמאל האבען געפרובט צו בעגיין זעלבסטמארד דורכן ארייןווארפען זיך אין א טייך.

אהן מעסערס גייט עס נישט

זיך „צורעכטגעמאכט" פונקט ערב חגא

(2) אויף וושעשניענסקא 11 — 13 האבען זיך נעכטען האלב 1 בייטאג צוליב עפיס צוווארטעלט די צוויי שכנים פון דעם אנגערופענעם הויז דער 34-יעהריגער וולאדיסלאוו ראזפארא און דער 27-יעהריגער קאזשימיעזש אורבאנסקי.

דער „עפעקט" פון דער דאזיגער מחלוקה איז דער, וואס פאגאטאוויע האט ראזפארא'ן מיט אויסגעשניטענע קישקעס אין א גוסס'ן צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל, און אורבאנסקי בלויז באנדאזשירט די צושניטענע פלייצע, איבערלאזענדיג איהם אויפ'ן ארט.

איבערגעפאהרען

(2) אויפ'ן פאביאניצער שאסיי איז עהרנעכטען אין אוונד איבערגעפאהרען און שטערבליך פארוואונדעט געווארען דורך א טראמוואי דער לאדזער פוהרמאן סטאניסלאוו קארדזשיאק (פון גזשיבאווא 8).

אין א האפענונגסלאזען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

מארגען, דינסטאג —

3 פארשטעלונגען אין ראזמאיטאשטשי

אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ווערט היינט מאנטאג צוליב דער וויגיליע נאכט נישט געשפילט

מארגען, דינסטאג ווערט געגעבען 3 אינטערעסאנטע פארשטעלונגען. 4,30 נאכמיטאג טרעט אויף סובערטין רעגינא צוקער אין איהר ראלע „דאס חונדל". 7,30 (האלב 8) אוונד ווערט געשפילט די בענייאונג פון דער גוט בעקאנטער לעבענס פיעסע „דער אייביגער נאר", אויסגעפירט פון משה ליפמאן, וועלכער שפילט אויך אין דער דאזיגער פיעסע די הויפט ראלע אין דער שפיץ פון גאנצען ארטיסטען אנסאמבל.

9,30 אוונד ווערט געגעבען די זעהר אויס געצייכנטע פרעהליכע מוזיקאלישע קאמעדיע „די קאמעדיאנטקע" מיט רעגינא צוקער.

קראנג-קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

היינט פרעזענטירען מיר!
פול מיט שפאנונג און עמאציעס,
רעזשי פון בעקאנטען
Ryszard Bolesławski
אין די הויפטראלען:
Marion Davies, Gary Cooper

„שפיאן № 13"

פרעכטיגע דראמע פון אונגעוועהנליכען אינהאלט.

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און אקטואליטעטען. אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמ., לעצטער סעאנס 10.15. שבת און זונטאג 12.30, לעצטער 10.15

אונזער גרויסער יום-טוב-פראגראם! קלעאפאטרא.

ZAWODOWE KURSY SAMOCHODOWE dla pań i panów
FR. GRĘTKIEWICZA
Al. Kościuszki 68 (róg Zamenhofa) tel. 175-35
נעמט אן איינשרייבונגען אויפ'ן נייעם קורס פון
אויטאמאבילען און מאטאציקלען
וועלכער הויבט זיך אן דעם 2-טען יאנואר 1935
די שילער בעקומען אן אויטאמאביל און מיילען, געטריבען דורך אלעקטוריס, וועלכער פעריייכבערם און אמליס צו די לערנער.
אינפארמאציעס ערטיילט די שול-קאנצעלאריע פון 9 פריה ביז 8 אוו.

א בוכהאלטער-קארעספאנדענט
מיט א 12-יעהריגער, זעלבסטשטענדיגער פראקטיק, האט נאך איינגע פרייע שעה'ן.
אפערטען אין אדמ. אונטער "Z"

פענסיאנאט „עלבינגער"
קאלומבא, טעל. 2
נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערען אנגענומען געסט אויפן ווינטער-סעזאן. עלעקטריש ליכט.

רעכער
(ה"ע) אויסגעגעבען
בא ג. נארדמאן
שרודמיעסקא 8.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
שערפיען 37 (בענעדיקטא) 6.
נעהמט אן פון 5–7 נאכמ.

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער-שוואכע
פיעטריקאווער 90 טעל. 129-45
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען

אלע סוחרים דארפן וויסען,
אז פון ניי-יאהר סגוען אלע פיהרען האנדעלס-ביכער. א לאנגיעהריגער בוכהאלטער פיהרט פאר איינציגע פירמעס האנדעלס-ביכער, וועלכע הערען ... און ... די פירמעס צאהלען פאדאטקעס לויט די ביכער. איך קען אנגעהמען צו פיהרען ביכער נאך ביי איינציגע פירמעס מיט גאראנטיע.
צו ערפאהרען ביי ב. זאלצמאן, ליסטאפאדא 11 (קאנסטאנטינער), 46.
רעכטע אפיצינע, 2. איינגאנג, 2. שטאק.

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען- און הארץ-קראנקהייט, וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145 טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

Dr. HELLER
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט.
זונטאג פון 11–2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

ברוך-קראנקע!!!
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז. פון רעפאריר גאנץ פוילן בערימטען ספעציאליסט ארטאפעדער דיר. י. ראפאפארט.
וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אויסגעצייכנט פון פיר בעוואוסטע פראפעסארען.

J. Rapaport

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גארטלען...

פאר קאליקעס. הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!

אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיק, פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע-כאריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאנק
...
(–) ה. גאלדשמיד לאדז, קילינסקיעגא 12. 28/1 1934

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

Dr. med.
S. LIEBESKIND
Akuszer-Ginekolog
przeprowadził się na ul.
Andrzeja 2, tel. 216-66
przyjmuje od 4–6.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פעריהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אן פון 4–8 אוונד.

ראקאלען
א שעהן גרויס מעבלירט צימער ביליג צו פערמיטען, צוזאמען אהן מעבעל. צו ערפאהרען פאמארסקא 40, וואוינונג 20.

צוליב אפרייזען איבערצוגעבען א גוט איינגעפיהרט גאסטראנאמיש געשעפט אין צענטרום שטאט. אפערטען אונטער „גאסטראנאמיש" אין אדמ.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5 טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמיטאג
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. Z. Henrykowski
ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 86
טעל. 143-63
נעהמט אן פון 8–11 און פון 6–9 אוונד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

פערשידענעס
א שדכן, וועלכער פערקעהרט אין בעסערע הייזער, קען זיך מעלדען פאמארסקא 20, וו. 2 פון 2–7 אוו.

Lekcje hebrajskiego i angielskiego. Postępy gwarantowane. Ceny przystępne. Narutowicza 11 m. 4, front. Zgłoszenia 5–6 popoł.

Dr. L. FALK
ספעצ. ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
Nawrot 7, tel. 128-07.
עמפפאנגט פון 10–12 און פון 5–7 נ"מ

Dr.
Wajnsztok
Cegielniana 30
POWRÓCIŁ.

Dr. med. N. Kajzer
ספעצ. פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
בזשעזשינער 24 (רוג מלינארסקא)
נעמט אן פון 10–12 און פון 4–7 נ"מ
לעטשניצע-פרייזען.

אנאנסען-פרייזן פאר א מילימעטער-שורה
פארן טעקסט 18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט 24 גר. און מער ווי 4 שפאלטען
אין טעקסט 40 ... 60
נאכ'ן טעקסט 12 ... 18
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 ...

נעקראלאגען 20 גר. א מ/מ (אין דער זייט) שפאלטען
קליינע אנאנסען ... ווער-טער 1 זל. יעדעס ... ווארט ...

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא — 1 דאל.

מעהלערן, וועלבע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען געלט פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און פאר מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע האט רעכט אפצושטעלן און ...

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman